

skjetleinbladet

125 år Skjetlein

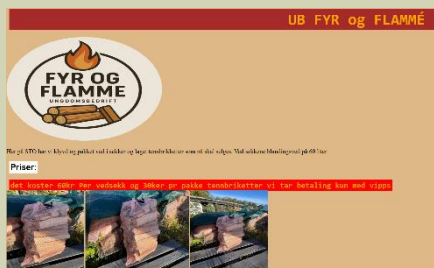
Nr. 30 | desember 2025 | 78. årgang

Utgitt av Skjetlein videregående skole, Skjetlein Grønt kompetansesenter og Sør-Trøndelag Agronomlag

Les mer om

>>Side 7 | Skrittemaskin, ikke hestevandring

>>Side 25 | ITO ungdomsbedrift, Fyr og flamme

>>Side 38 | Internasjonal jorddag på Skjetlein vgs

Praktisk opplæring i fokus

Side 15 - 26

Skjetlein
videregående skole

Grønt kompetansesenter
Mære - Skjetlein

KREATIVE
TRØNDELAGE

Bilde: Knut Vik, bildet henger på Stabburet

Vanvik solgte så fra 1. juli 1900 gården til Sør-Trøndelag fylke.

Gårdens virkelige areal dyrket jord var denne gang vel 300 mål. Av husene var fjøsbygningen nyopført og i god stand. Gårdens hovedbygning stod inne på den nuværende gårdsplass.

Man gikk straks i gang med bygningsarbeider, og innen høsten hadde man i den gamle hovedbygning innredet en sal og et værelse til undervisningsbruk. Bestyreren og en av gårdsdrene kunde bo på gården, mens elevene og den ansatte lærer måtte bo på nabogårdene.

Skolen på Skjetlein begynte høsten 1900 med 18 nye elever, hvortil kom 9 elever overført fra vinterlandbruksskolen i Trondhjem. Skolen fikk således 2 klasser også første vinter.

Bilde: Starten til Skjetlein. Fra «Skjetlein landbruksskole 25 – års beretning», side 12

Kjære alle sammen – elever, ansatte, foresatte og venner av Skjetlein!

Med mørke dager, rim, frost og blankis merker vi at året går mot slutten. Det er noe eget med førjulstiden på Skjetlein – lyden av elever og ansatte i arbeid, og vissheten om at et nytt år ligger klart bak neste sving.

2025 har vært et innholdsrikt og lærerikt år, både hjemme og ute. Denne høsten fikk vi muligheten til å reise til Fransk Guyana sammen med Naturbruksskolenes Forening – et møte med tropisk klima og et landbruk som på alle måter utfordrer våre egne referanserammer. Vi har også hatt en reise til Normandie sammen med Melhus vgs og elever fra hovedsakelig VG3 påbygg. Historie, faglig påfyll og sterke elevmøter minnet oss om hvor viktig det er at Skjetlein både ivaretar tradisjonene sine og løfter blikket utover.

Her hjemme har vi også tatt store steg. Nytt vognskjul og skrittemaskinen, hestevandreren er endelig på plass – og ja, vi tillater oss å være litt stolte. For de som ikke kjenner begrepet: En skrittemaskin lar hestene gå i rolig tempo i kontrollerte omgivelser uten rytter. Trygt, effektivt – og et fantastisk læringsverktøy for elevene våre. At anlegget sannsynligvis er Norges fineste, gjør det ikke mindre gøy.

Samtidig ser vi byggfaghallen reise seg. Taket er på plass, og konturene av et topp moderne læringsmiljø blir stadig tydeligere.

Dette blir en arena der elever får bygge, prøve, feile og lære under profesjonelle og trygge rammer – et kraftsenter for mange år framover.

Vi har gjennomført årets høsttakkefest, der fagarbeiderne, agronomielevne og lærerne som har deltatt i innhøstingen, feiret både avlingene som kom i hus – og femårsplaketten fra Tine for levering av økologisk kvalitetsmelk. Om du spiser julegrøt av økologisk melk i år, er det gode sjanser for at melka kommer fra vår besetning. Det er ekstra stas når denne utmerkelsen kommer til tross for – eller kanskje nettopp på grunn av – at elevene er delaktige i hele prosessen fra gras til kvalitetsmelk.

Men der det er stor aktivitet, dukker det også opp praktiske utfordringer. Parkeringssituasjonen har til tider minnet om improvisert logistikkunst. Med svake bussforbindelser og mange motoriserte elever – bil, ATV, UTV og tohjuling – er det ikke alltid idyllisk ro i skolegården. Vi jobber nå aktivt med å finne

løsninger som både ivaretar sikkerhet og framkommelighet. Når vi retter blikket framover, er det særlig én oppgave som peker seg ut: modernisering av «nyfjøset» fra 1980. Fire dyreproduksjoner under samme tak er krevende, særlig med dagens smittevernkrav. Gode garderobeløsninger og sikre renhetssoner blir helt avgjørende for både undervisningskvalitet og dyrevelferd.

Til slutt vil jeg rette en varm takk til alle som har bidratt gjennom året. Til elevene – for entusiasme, arbeidsglede og stas vilje. Til de ansatte – for faglighet, omsorg og raushet. Til foresatte og samarbeidspartnere – for tilliten dere viser oss. La oss ta julefreden inn over oss, glede oss over alt vi har fått til – og gå inn i det nye året med samme energi som hestene våre viser i skrittemaskinen: jevnt, rolig, målrettet – og med god framdrift.

God jul og et riktig godt nytt år! Edward Georg Hagen, rektor

Hilsen til Skjetlein på 125 års-jubileet

125 år er en alder det er verdt å være stolt over! Det viser at dere jobber innen fagfelt med lange tradisjoner. Dette er fagområder som har vært viktige lenge, og alt tyder på at de også vil være viktig i framtida.

Mære og Skjetlein er søsken i den fylkeskommunale familien, det er jo bare vi som driver med den grønne delen av naturbruk og landbruk. Siden vi er få, setter vi desto større pris på det gode samarbeidet vi har med dere. Det er viktig for faglig utvikling og erfaringsdeling, men også for konkrete situasjoner som gjennomføring av eksamen og utveksling av sensorer.

Siden 2023 har vi vært enda tettere knyttet sammen gjennom vår felles utviklingsavdeling Grønt Kompetansesenter Mære-Skjetlein. Dette har vært spennende! Vi gleder oss til å fortsette utviklingen av kompetansesenteret sammen.

Vi sender varme hilsener til dere nå på jubileet, og ser fram til fortsatt godt samarbeid!

Hilsen oss på Mære landbruksskole

Anne Johanne Hatlinghus,
rektor Mære

Mære
landbruksskole

Gratulerer med 125-årsjubileet, Skjetlein VGS!

En imponerende milepæl vel verd å markere! 125 år med kunnskap, utvikling og engasjement for menneskene, landbruket og samfunnet. Skjetlein har gjennom generasjoner vært en viktig institusjon for utdanning og nytenkning. Skolen har bidratt til å forme både fagfolk og sette landbruk på dagsorden i bynært område.

Vi ønsker dere lykke til med feiringen og ser fram til at Skjetlein fortsetter å være en drivkraft for kompetanse, samarbeid og verdiskaping i årene som kommer.

De beste hilsener fra
Statsforvalterens landbruks-
avdeling v/Audhild Slapgård
landbruksdirektør

Audhild Slapgård
landbruksdirektør

Statsforvalteren i Trøndelag
Tröndelagen Staatehaaltoje

Skjetlein 1947 - 2024

Satellittbilder, eller flyfoto fra Skjetlein, viser på en veldig fin måte hvordan skolen har utviklet seg

Det har skjedd store endringer de siste 80 årene. Det er interessant å se et bilde fra 1980, da nyfjøset ble bygget.

Red.

Landbruksmuseum Skjetlein

Skjetlein videregående skole er en av Trøndelags viktigste utdanningssteder for landbruksfag. Da faller det naturlig at skolen har et eget landbruksmuseum.

Det er veldig få skoler som har et eget museum. «Men hvis vi skal se framover, må vi også se bakover i tid». I skrivende stund feirer skolen sitt 125 års jubileum og kan allerede vise til mye historie.

Skjetlein landbruksskole ble grunnlagt i 1900 i en tid hvor norsk industrialisering og hamskifte var i full utvikling. Skolen ble en viktig brikke i trøndersk landbruk. Opprinnelig var Skjetlein bygd opp som et «gårdsbruk med internat» for elever. Det var vanlig for landbruksskoler: elevene bodde på internat og fikk praktisk undervisning i landbruk på skolens eget gårdsanlegg. Det første året høsten 1900 hadde skolen 21 søkere og et beskjedent antall på 18 elever fikk skoleplass. Gårdsdrift og praktisk opplæring med dyr, maskiner, jordbruk, skog, var og er selve kjernen i skolens tilbud. I 2025 har skolen 350 elever og 115 ansatte og flere studieretninger.

Det var i forbindelse med en jordbruksutstilling i 1975 at Sør-Trøndelag agronomlag at tanken om et museum på Skjetlein fikk sin opprinnelse. Eget lokale ble stilt til rådighet da skolen fikk en ny driftsbygning.

Bilde: Før digitalisering og automatisering: instrumenter som la grunnlaget for moderne landbruk

Det ble slik at den gamle stallen og stabburet ble lagt til rette for museumsformål. Med støtte fra næringslivet fikk også museet midler til oppussing av lokalene. I 1986 ble museet formelt åpnet med en tilstelning og gjester på skolen. Mest kjent som Landbruksmuseet på Skjetlein (LMS).

Ved markeringen av 100 års jubileet til skolen talte museumssamlingen over 400 gjenstander. Senere skulle det komme til flere samleobjekter. Det var Sør-Trøndelag agronomlag (Museumsnemda) som har hatt ansvar for museet. Mange av «ildsjelene» bak museet var interesserte pensjonister. De samlet inn og registrerte gjenstander fra ulike bidragsytere. Det finnes en rekke donasjoner fra ulike landbruksbygder i regionen, som for eksempel en smørkinne fra Ålen.

I tillegg til dette finnes også større maskineri som traktorer og vogner. En av de mest eiendommelige gjenstandene på museet er en selvlaget vaskemaskin fra 1946. Denne ble laget av en oppfinnsom og praktisk bonde på Byneset. Apparatet var like enkelt som det er genialt og hadde tre vaskeprogram (hastigheter). Vi bør også nevne de ulike hesteredskapene som finnes i museets inventar. Dette utgjør alt fra slåmaskiner til gjødselsredskaper som har mye av de samme fysiske arbeidsprinsippene som i dag.

Stabburet som er en del av museet på Skjetlein inneholder en rekke gjenstander som var vanlige i trønderske bondehem. Det betyr i praksis mange Høyang kokekar eller Mustad stekepanner. Her finner vi Telefunken radioapparat type fra 1960 eller møbler som budalsstoler og gamle skuvsenger. Videre finnes det ulike kjøkkenredskaper, plakater og undervisningsmateriell.

Landbruksmuseum spiller en sentral rolle i å bevare og formidle vår landbrukshistorie. Gjennom gamle redskaper, bygninger og dokumentasjon gir museet et levende bilde av hvordan folk har dyrket jorda, produsert mat og formet lokalsamfunn gjennom tidene. Dette bidrar til å forstå utviklingen av landbruket og dets betydning for samfunn, kultur og økonomi.

Et landbruksmuseum er ikke bare et arkiv for fortiden – det er også et læringssted. Besøkende kan oppleve hvordan teknologi, tradisjoner og livsstil har endret seg, og samtidig reflektere over dagens utfordringer innen matproduksjon og bærekraft. Museet gir derfor både elever og voksne innsikt i hvordan tidligere generasjoner levde og arbeidet, og skaper en forståelse for vårt forhold til natur og matproduksjon.

I tillegg bidrar landbruksmuseer til å styrke lokal identitet og tilhørighet. De forteller historier om familier, gårder og lokalsamfunn, og viser stolthet og innsats som har formet landskapet og kulturen rundt oss. Ved å kombinere bevaring, formidling og refleksjon fungerer landbruksmuseet som en bro mellom fortid, nåtid og fremtid, og minner oss om viktigheten av å forstå og verdsette vår landbrukshistoriske arv.

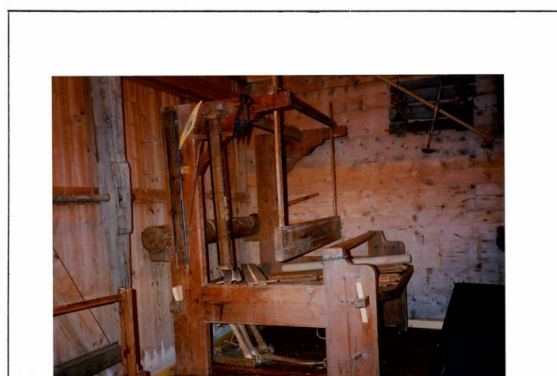
Tekst og fotos: Anders Lervold

Bilder: Museet byr på mye spennende

470

Gjenstand	Mål	Landbruksmuseet, Skjetlein	Fylke
Vevstol	T.h. 1,62 m.		Distrikt, by
M. skulptur	B. 1,56 m.		Bygd, grunn
	Dybde 1,48 m.		Gård, hus
			Gnr. - br.nr.
Vevstolen har tilhørt (?) familien Stass. Den har stått på kaietrommet på kjøkkenbygget ved skolen			Tidligere eier
			Stass
			Løst av
			Når
			1996
			Ervervet til museet
			Gave, kjøp (ev. pris). Lån.
			Hvor oppbevart
			LMS

Bilder: Opplysningene er hentet fra permen på stabburet og gir kort informasjon om gjenstanden. Teksten er plassert på side 1, mens bildet vises på side 2.

Skrittemaskin/walk, ikke hestevandring

Ferdigbefaringen var 6. desember 2025. Endelig!!! Skolen får nå sin lange etterlengtede skrittemaskin og et flott vognskjul til å lagre hestevogner og redskap.

Skjetlein vgs startet opplæring i hestefag høsten 1999. Tilbudet fikk plass i tilbudsstrukturen først under reform Kunnskapsløftet i 2006, og fikk navn «Vg2 heste- og hovslagerfag». I 2020, under fagfornyelsen, ble dyrefag slått sammen med hestefagene, og heter i dag «Vg2 heste- og dyrefag». Frem til 2006 gikk tilbudet under «Vg2 landbruk og naturforvaltning, med hestetilpassing»

Skolen har drevet med opplæring i hestefag i over 27 år. Vi har hele tiden jobbet med å utvikle hesteanlegg og fagkompetanse hos de ansatte. Første året, holdt vi hester nede i det som tidligere var rotvekstkjeller i dagens kufjøs. Vi startet med 3 skolehester og 6 elever på Vg2. Siden flyttet vi i gammelfjøsset, tidligere kufjøsen. Oppstallingene fikk kun midlertidig godkjennelse av Mattilsynet, da de ikke holdt dagens krav til standard. Dagens stallbygg kom derfor med i Skolebruksplan 3 som en nødvendighet, den var ikke ment å være med. Den kunne ikke utelates.

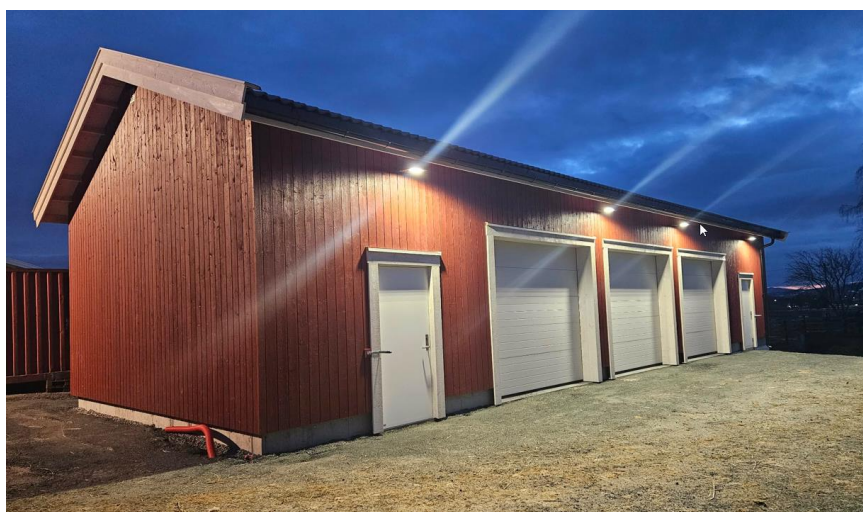

Bilde: Skrittemaskin, snart klar.

Treningsvei rundt skolens eiendom, ridebane, rundpaddoc og kjørebane ble til ved hjelp av tilskudd av spillemidler fra Norsk tipping.

Ridehallen sto ferdig i 2011, etter flere år med påtrykk om behov og arbeid med å skaffe spillemidler som medfinansiering. Hele 2 millioner fikk vi i spillemillioner, bygget kostet mellom 4-5 millioner. Hester må holdes i jevn trening til enhver tid for å holde seg friske.

Vi kan ikke parkere hesten til jul, for så å starte med skole/trening på nyåret. Utfordringer med å tilfredsstille hestenes velferdsbehov for mosjon i ferier og annerledesdager, har alltid vært der. Vi startet prosessen med å få skaffet ei skrittemaskin til gården tidlig, allerede da ridehallen sto ferdig. Nå, er den snart klar til bruk. Det gjenstår å få satt inn selve maskinen som skal drive gangfelt for totalt 6 hester ad gangen.

Bilde: Vognskjul

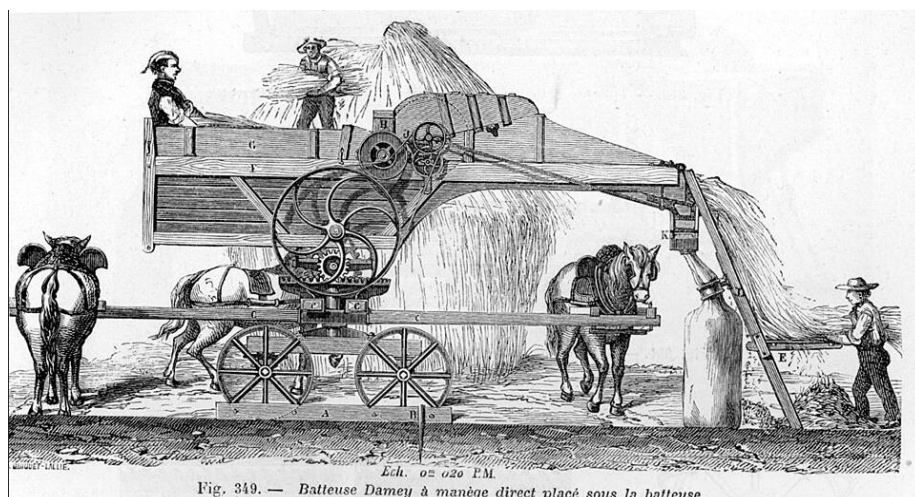
Disse drives rundt i begge retninger og skal holde hestene våre i form også på dager der elever/ lærere ikke er til stede. Hestene får gått mer, noe som ligger i dens natur, vi vil få færre skader og helseplager på hesten som igjen vil minske utgifter til veterinærbehandling. Monteringen skal skje i nær fremtid, og vi satser på overtakelse og drift på nyåret. Vogner og redskaper får nå sin plassering nært selve anlegget.

Det er sikkert noen som lurer på hvorfor den i daglig omtale går under navnet «hestevandring», som egentlig er noe helt annet enn skrittemaskin/ walker? Jo, hestevandring er en benevnelse som er blitt brukt av fylkets representanter, altså en mistolkning for skrittemaskin, fra tidlig i planleggingsprosessen og frem til i dag. En hestevandring ble benyttet til å lage kraft (og ville i dag fått betegnelsen «fornybar energi»). Hesten gikk rundt og rundt, påkoblet ei vektstang som laget kraft til f.eks. hakkelsmaskina.

Hakkels er oppkuttet halm som ble brukt i flere sammenhenger. Bl.a. ble oppkuttet halm fuktet og blandet med mel, og som gav et mettende fôr til hesten. Den ble også mye brukt i bergverksindustrien i Norge, en gjøpel, til å heise malm og vann opp fra gruvene, eller drift av knuseverk.

Prosjektet «skrittemaskin og vognskjul» har vært et pilotprosjekt for fylket. Et første småskala bygg i Trondheimsregionen, bærekraftig og med bruk av gjenbruksmateriell. Det har av den grunn vært mange involverte i prosjektet siden starten i 2022, avbrudd underveis og til endelig bygg i dag. Det er uten tvil blitt den mest påkostede skrittemaskinen i landet, men den desidert flotteste!

Tekst of fotos: Evelyn Stene

Bilde: Skrittemaskin inne

Ny byggfaghall

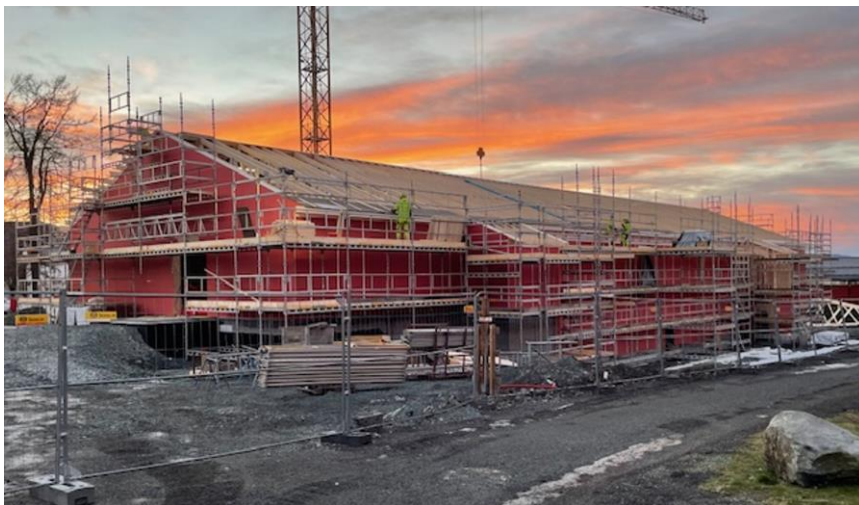
Vi på byggfagavdelingen ser hver dag framgang på den nye byggfaghallen vår som etter planen skal stå ferdig til neste års elever. Bygget er et tradisjonelt typisk trøndersk bygg som passer godt inn i de resterende bygg ved skolen.

Ut fra det vi vet er alt i rute og vi er fornøyd med at NCC og deres underleverandører følger godt opp mot fremdriftsplanen de har gitt oss og at de gir oss tilbakemelding hvis det oppstår avvik fra planen.

Vi vil også nevne at vår kommunikasjon og vårt samarbeide med byggherre, altså fylkeskommunen, er fremdragende og at vi som fremtidig brukere av hallen er godt inkludert og informert om utviklingen og i stadig dialog med prosjektleder og representant fra fylkeskommunen. I skrivende stund er det de tekniske løsningene som står på dagsorden.

Pr medio desember jobbes det med å få bygget tett, altså at yttervegger er kledd og at undertak på taket kommer på plass. Samtidig nærmer julen seg og dette er en stor høytid og tradisjon for oss nordmenn, som strekker seg lagt tilbake i tid.

I forbindelse med at både vegger og tak er tett, har jeg lyst til å trekke fram en annen viktig tradisjon for oss som jobber med bygg, nemlig mønsåskanna.

Bilde: Den nye byggfaghallen tar form – et bygg vi gleder oss stort til å ta i bruk

Via søk på internett så finner man dette svaret, redigert og tilpasset av forfattere:

Mønsåskanne er en norsk, eldgammel byggetradisjon som også er kjent under navn som kranselag, sperreskål (mølsterøl eller taklag). Tradisjonen er en markering og en feiring som finner sted når et nytt byggverk har nådd en bestemt fase: Når det bærende takverket er reist og bygget er "under tett tak", altså at mønsåsen er på plass og taktekkingen er i gang eller fullført.

På hallen vår brukes takstoler, men i gammel byggeskikk er mønsåsen den øverste stokken som bar taket og er plassert på høyeste punkt på saltaket, altså mønet. Ordet mønsåskanne refererer derfor spesifikt til den (sprit- eller øl)-kannen som skulle tømmes (av arbeider og evt. byggherre) ved mønsåsen under gildet.

Mønsås er at bygningsarbeiderne markerer begivenheten ved at de heiser opp en krans, en busk, eller en liten gran i mønet på bygget. Dette signaliserer til byggherren at arbeiderne har fullført denne viktige etappen, og at det er tid for en feiring. Det er da Byggherrens (eieren av bygget) ansvar og plikt å traktere eller spandere en fest for alle involverte arbeidere, vanligvis innen en bestemt frist, som regel en uke.

Brudd på tradisjonen medfører reaksjoner. Dersom byggherren unnlater å holde festen innen fristen, kan arbeiderne bytte ut den fine kransen med en filledukke, en kost, eller et annet hånlige symbol, som signaliserer at byggherren er gjerrig og bryter den uskrevede sosiale kontrakten.

Bakgrunnen til mønsåskanne er sammensatt, men man mener at tradisjonen ikke er primært basert på spesifikke, detaljerte myter fra norrøn tid. Snarere er tradisjonen basert på en blanding av gammel folketro, skikker og en viktig sosial kontrakt. Kanskje litt lik den tradisjonelle julefeiringen som nå er overtatt av kristendommen, men som var en tradisjon lenge før Jesu fødsel. Den eldste opprinnelsen til skikken mønsåskanne stammer trolig fra førkristen tid, der man ofret til guder eller lokale åndevesener, eller de underjordiske. Dette for å sikre at bygget sto støtt og for å blidgjøre de åndemaktene som bodde på tomten. Offeret skulle beskytte både huset og beboerne mot ulykke og brann.

Tradisjonen var også en viktig måte å opprettholde en god balanse mellom byggherren og håndverkerne. Ved å holde en raus fest viste byggherren takknemlighet og respekt for arbeidet som var utført.

Det bidro til et godt arbeidsmiljø og sikret at arbeiderne la sin ære i å fullføre resten av prosjektet med høy kvalitet.

Til sist, men ikke minst, var selve kransen eller granbusken som ble heist i mønet et urgammelt symbol på liv, vekst og fruktbarhet, hentet fra jordbrukssamfunnet. Den symboliserer håpet om at huset skal bli et sted fylt med liv og velstand.

I dag er mønsåsfeiringen fortsatt en levende, men en mer modernisert skikk i norsk og skandinavisk byggenæring. Det er gjerne et uformelt måltid som pizza eller lignende som er finansiert av byggherren, da som anerkjennelse av de ansattes innsats.

**Tekst og fotos: Knut Hølås,
redigert av team byggfag.**

«Utvikling av nytt system for dokumentert opplæring – Et nødvendig verktøy i formidlingsarbeidet»

I denne artikkelen kan du lese om behovet for, og prosessen med det kommende systemet for dokumentert sikkerhetsopplæring i fagopplæringen i Trøndelag Fylkeskommune.

Artikkelen dekker et bruker-medvirkningsperspektiv og beskriver det nye arbeidsverktøyet funksjonalitet.

Innledning

Arbeidslivets krav til dokumentert opplæring skal etterleves også i skolen. Systemer for dette kan i enkelttilfeller også være helt avgjørende for å lykkes med formidling av elever til opplæring i bedrift. Fram til nå har det ikke eksistert en sentral og fungerende løsning i Trøndelag Fylkeskommune som ivaretar skoleeiers arbeidsgiveransvar ovenfor elevene med tanke på utstedelse og arkivering av dokumentert sikkerhetsopplæring.

Dette vet vi har medført ekstra bekymringer for bedriftene, som på sin side i ytterste konsekvens må foreta og dokumentere sikkerhetsopplæring som allerede er gitt i skolen, på nytt. Også vi som er yrkesfaglærere har til tider vært svært frustrert over mangel på et fungerende arbeidsverktøy.

Et fungerende system for utstedelse av dokumentert opplæring er sentralt for kvalitet i arbeidet med formidling i yrkesopplæringen. Ser vi for oss at en elev fra Vg1 eller Vg2 møter opp til praksis i bedrift uten forventet dokumentasjon på opplæring, kan dette forringe denne elevens deltagelse i yrkesrelevante situasjoner.

Kanskje enda verre er det at bedriften sier nei takk til å ta imot praksiselever ved neste korsveg fordi det innebærer utvidet risiko for straffeforfølgelse ved en eventuell ulykke hvor en elev er involvert. Mangel på et fungerende system har også helt sikkert andre konsekvenser.

Utfordringene med å etablere et felles system for dokumentert sikkerhetsopplæring har eksistert i lang tid. Fram til november 2024 forelå det en avtale mellom fylkeskommunen og et system kalt BraKomp.

Etter en intern vurdering i seksjon fagopplæring ble det høsten 2024 besluttet å ikke videreføre denne avtalen. Mye av årsaken til dette var høy brukerterskel og at systemet i liten grad svarte ut behovet. Det kan nevnes at BraKomp primært var, eller er, en løsning laget for kursadministrasjon og at generering av opplæringsbevis i så måte var en tilleggsfunksjon man fikk opp etter mange operasjoner og kompliserte skjermbilder.

Dette førte til at systemet ble lite brukt rundt om på skolene. Samtidig trodde nok noen brukere av dette systemet at det også leverte innhold til opplæringen.

Samtidig har man de siste årene opplevd en sterk økning i søkelys på GDPR og personvern, noe som fører til at eksterne leverandører også må vurderes opp imot risiko og datasikkerhet på en helt annen måte enn tidligere. Funksjonalitet for arkivering i elevmappe har også vært et stort savn fra både administrasjon og skoleledelse rundt om.

Etter at seksjon fagopplæring tok en runde i markedet på høsten 2024 uten å finne kvalifiserte leverandører, ble det tatt en beslutning om å starte utviklingen av et internt system i Trøndelag Fylkeskommune (TFK) for dokumentert opplæring.

TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE

KURSBEVIS

Håndholdt arb. utst. og byggingssager 11-AX

Tildeles:

Test Bruker Sunde, 23.04.1983

For bruker av håndholdt arbeidsutstyr og sager

Teoretisk og praktisk opplæring
 Anvende riktige metoder og fremgangsmåter for bruk og vedlikehold
 Forstå sikkerhet, konsekvenser og alvorlighetsgrad ved bruk
 Faremomenter og risikovurdering
 Redegjøre for de vanligste ulykker som kan inntreffe ved feil bruk
 Opplæring i veiledningen for montering, bruk og demontering.

Tema:

- Oppbygging
- Betjening
- Brukeregenskaper
- Bruksområder
- Vedlikehold
- Kontroll
- Fare/sikkerhet

Delmål ferdighet:

- Selvstendig benytte riktig verneutstyr.
- Selvstendig utføre daglig kontroll og vedlikehold.
- Selvstendig kunne betjene og anvende utstyret, på en forsvarlig måte.

Disse verktøyene er det gitt opplæring i: Vinkelsliper - Boltepistol - Spikerpistol - Borrigg- og kombihammer - Multiverktøy - Betongblander - Armeringskapper - Elektriske Skjøteledninger - Sager

Dokumentert kompetansen

Utstedt dato:
27.10.2023

Opplæringsvirksomhet:
Skjetlein videregående skole

Bilde: Utskrift av dokumentert sikkerhetsopplæring fra BraKomp.

Bakgrunn og behov

Bakgrunnene for kravspesifikasjonene til et system for dokumentert opplæring er hovedsaklig hjemlet i arbeidsmiljøloven med tilhørende forskrift til utførelse av arbeid og internkontrollforskriften om dokumentasjon av det systematiske arbeidet med HMS.

Det er arbeidsgivers ansvar å sørge for etterlevelse av HMS-

regelverket. Med en slik praksis rundt om på de ulike skolene i dag kan det likevel stilles spørsmål om det er yrkesfaglæreren som står med mye ansvar alene for etterlevelsen av kravet til dokumentert opplæring. Et annet sentralt spørsmål vi må tørre å stille er: Hva skjer om vi opplever en alvorlig ulykke under praktisk opplæring på skolen eller i bedrift?

Det handler om å lage et dokument som viser at eleven (arbeidstageren) har mottatt det som i regelverket kalles for

dokumentert opplæring. I programområdet for bygg- og anleggsteknikk (BAT) er dette eksempelvis nødvendig med tanke på opplæring i stillasbygging eller for bruk av ulikt arbeidsutstyr som medfører særlig forsiktighet ved bruk (farlig utstyr). Dette kan i praksis være både en hullaster og en skjøteledning. Dokumentet, eller opplæringsbeviset, har betydning for både arbeidstager og arbeidsgiver. For arbeidstageren betyr det at hen kan legge fram bevis på mottatt opplæring og dermed gjøre seg mer attraktive for en fremtidig arbeidsgiver. For arbeidsgiveren kan det bety ryggen fri fra tiltale i en straffesak og enorme økonomiske bøter. Med andre ord, en situasjon som ingen ønsker seg, i tillegg til belastningen det vil være å ha en alvorlig skadet elev.

Arbeidsgiver og verneombudet skal ha tilgang til disse dokumentene, og det gjør det derfor nødvendig med en sentral arkivering. Praksisen rundt om på skolene kan antageligvis i dag omtales som veldig ulik. Alt i fra manuell utfylling av opplæringsbevis for hver enkelt elev og opplæringsområde til ekstern lisensiering av ikke-risikovurderte tredjepartssystemer eller ingen praksis for dokumentering i det hele tatt. Det å legge inn opplæringsbevis i elevmappe (360) har vært, og er, svært arbeidskrevende uansett hvilken løsning den enkelte skole, avdeling eller lærer benytter.

Her kan man kanskje anta at det ikke finnes etablerte rutiner rundt om på skolene i dag. Alt dette utgjør til sammen svært gode argumenter for at en felles og sentral løsning fra arbeidsgiver må på plass.

Prosjektorganisering og fremdrift

I januar 2025 startet en intern prosess i Trøndelag Fylkeskommune med mål om å utvikle et eget system for generering og arkivering av opplæringsbevis etter krav i gjeldende HMS-regelverk. I den opprinnelige prosjektgruppen satt representanter fra seksjon arkiv, seksjon IKT og støttetjenester og seksjon fagopplæring. Som pådrivere gjennom fagnettverk for Bygg- og anleggsteknikk, og med bakgrunn i tidligere engasjement i systemet BraKomp, ble det gitt innspill til utviklingsbehov og funksjonalitet til det nye systemet som senere skulle produseres av seksjon IKT. Dette møtet la grunnlaget for utviklingsarbeidet som har foregått gjennom hele 2025.

På bakgrunn av diskusjoner med blant annet fagnettverksleder Knut Hølås ble det gitt erfaringsbaserte tilbakemeldinger til arbeidsgruppa. Vi ønsket oss blant annet et system som hadde lav brukerterskel, forenklede skjermvalg og ordlyd som er gjenkjennbart fra ordlyden i regelverket. Et viktig poeng slik vi så det var at systemet skal dokumentere opplæring som er påkrevd i forhold til HMS-regelverket og at referanser i det nye systemet også må henvise til riktig paragraf.

Bilde: Sjermdump – Digipost.no

For eksempel FOUA §10-2 om dokumentert opplæring for utstyr som krever særlig forsiktighet ved bruk. Valg av innhold og metoder i opplæringen må derfor være opp til hver enkelt lærer, så lenge minimumskravene til opplæringsinnhold fra forskriften overholdes. Av samme grunn ba vi om at henvisninger til eksterne kurs fra f. eks byggenæringens landsforening ble tatt ut av beskrivelsene for å unngå at det oppstår misforståelser.

Gjennom året og fram til i dag har både jeg og fagnettverksleder leder Knut Hølås jobbet tett på systemutvikleren fra seksjon IKT. Vi har blant annet bidratt med live-testing, forslag til oppbygning av innhold og innhenting av tilbakemeldinger fra nettverket.

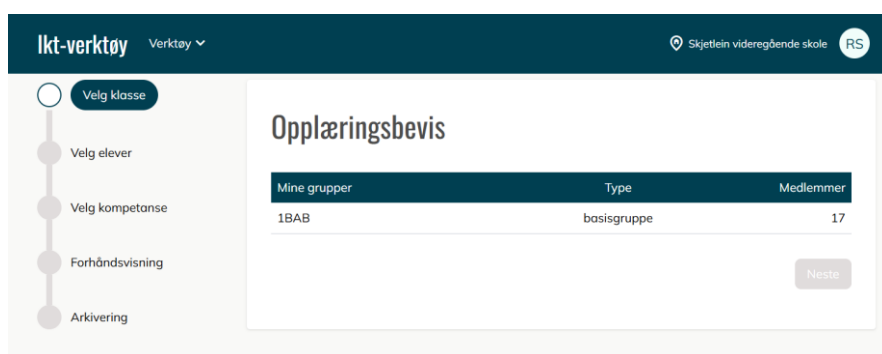
Vi har også foreslått og snakket med yrkesfaglærere som kan være kandidater for tidlig testing i faktisk produksjon av opplæringsbevisene.

Resultatet – Funksjonalitet og begrensninger

Det nye systemet for dokumentert opplæring vil dekke fylkeskommunens, skolenes, lærerens og bedriftens behov for internkontroll som gjelder dokumentert sikkerhetsopplæring gitt til elever i de ulike opplærings-programmene på yrkesfag.

Elevene blir importert sentralt til systemet fra InSchool når klasselistene er endelige. Når ansvarlig lærer i fremtiden da genererer et opplæringsbevis vil det automatisk sendes ut til eleven via SvarUt (digipost), samtidig som det sendes automatisk inn i elevens mappe i fylkeskommunens arkivsystem (360) og blir liggende der til evig tid.

Under genereringen vil læreren kunne velge mellom forhåndsdefinert utstyr som krever særlig forsiktighet ved bruk, samt legge til sitt eget utstyr etter behov.

Bilde: Skjermdump av startsidene i nytt brukergrensesnitt.

Det vil også blant annet komme et eget valg for utstyrsspesifikk opplæring der læreren da må legge inn type og modellbetegnelse fra gang til gang og egen funksjon for å dokumentere stillasopplæring.

Systemet vil også ha noen begrensninger.

Fylkeskommunene betrakter de ferdig utstedte bevisene som elevenes personlige eiendom. Dette innebærer at utsending og arkivering til eksterne lagringstjenester som for eksempel kompetanseregisteret.no pr i dag ikke er mulig. Et tilsvarende dilemma oppstår i de tilfellene der yrkesfaglæreren deler elevenes kompetansebevis direkte med bedrift. Det kan derfor vise seg å bli viktig at vi heller etablerer rutiner for å støtte elevene i lagring og oppbevaring av kursbevis, opplæringsbevis og andre dokumentasjoner i sitt eget skysystem.

Veien videre

Systemet for dokumentert sikkerhetsopplæring får oppmerksomhet fra øverste hold i avdeling kompetanse. Det er et mål at alle opplæringsprogram skal ha tilgang til og benytte systemet.

Ifølge Erlend Bergh, som er seniorrådgiver ved seksjon fagopplæring og representant for eierskap til systemet, er det imidlertid oppstått forsinkelser som følge av knapphet på ressurser i IKT-avdelingen og parallell innfasing av nytt lønnsadministrativt system i fylkeskommunen.

I den direkte dialogen med systemutvikler virker det imidlertid som om at det snart kan være klart for lansering. En naturlig vei å gå for lansering er at systemet i første omgang tas i bruk ved noen testskoler en periode, for så å utvides til hele opplæringsprogrammet for BAT. Videre utrulling på alle opplæringsprogram kan da muligens skje i større skala med bakgrunn i erfaringene fra BAT.

I neste utviklingstrinn er det allerede snakk om å se nærmere på flere sentrale funksjoner

- Digital signert PDF-filer (gjør det umulig å manipulere bevisene i etterkant)
- Utvidet funksjon for utstyrsspesifikk opplæring - undersøke mulighet for at brukere kan lagre hver sin individuelle liste med verktøy/modell

- Utvidet tilgang til logg over hva som er utstedt – pr i dag har lærer ikke tilgang til 360, som backup vil læreren likevel få kopi av alle utstedelser automatisk tilsendt i egen epost.
- Kartlegging av muligheter for eksport til sentralregisteret.no
- Kartlegging av mulighet for elevsignering

Avslutning

Vårt engasjement i dette handler om et levende engasjement for fag og opplæring. Det handler om å være profesjonelle og gå foran som gode eksempler for næringa. Tett dialog med seksjon fagopplæring og utviklerne på seksjon IKT er slik vi ser det avgjørende for at vi skal få et verktøy som fungerer og blir tatt i bruk. Vi opplever forståelse hos vår egen skoleledelse og fra ledelsen i avdeling kompetanse for at dette er viktig for både oss, men også alle andre som driver fagopplæring med farlig utstyr i fylkeskommunen. Vi kunne nok ha ønsket oss raskere fremdrift og prioritet i produksjon fra seksjon IKT, men gleder oss likevel til et system som ser ut til å kunne bli veldig mye bedre enn dagens løsninger. Ikke minst fordi vi tror det nye verktøyet vil bidra til å redusere både arbeidsmengde for læreren og lukke et åpent HMS-avvik ikke bare på vår skole, men i hele organisasjonen. Samtidig er det forlokkende å tro at systemet kan føre til bedre kvalitet i overganger mellom skole og arbeidsliv.

**Tekst: Runar Sunde
Teamkoordinator BA
Skjettein vgs**

Agronomliv på Skjetlein

Vi begynte med høstonn på Skjetlein i slutten av sommeren. Vi startet som vanlig med å slå graset først i starten av slåtte.

Jon Inge kjørte for det meste Valtra N154 med slåmaskin for å starte slåtten før vi andre på VG3 agronom ble med. Da kom vi inn med sprederive og samlerive. Vi brukte hovedsakelig John Deere 5R på samleriva og Massey 5610 på sprederiva. Slåtten gikk veldig bra – mye variert kjøring, og alle fikk prøvd seg.

Når vi kjørte på Skjetlein fikk alle testet både samlevogna, rivene og pakking av silo. Men da vi var ferdige på Skjetlein og dro videre til Rødde, var det bare de med traktorlappen som fikk kjøre vogn, siden vi måtte kjøre langs veien mellom Rødde og Skjetlein.

Heldigvis har vi mange agronomer med traktorlappen, så det ble ikke noe problem. Vi lot igjen en liten flekk med gras på Rødde slik at alle skulle få prøve slåmaskina. Alle sammen hadde det veldig fint under slåtten – god stemning, mulighet til å tenke sammen og løse de utfordringene slåtten alltid byr på, og en skikkelig aktiv start på skoleåret. Nå gleder vi oss allerede til våronna neste år!

Trøsking

Vi fikk være med på trøskinga på Skjetlein. Det var ikke mye korn i år, og avlinga var dårlig, men vi fikk likevel alle prøve å kjøre tresker og være med på å ta spireprøver av kornet.

Bilde: 13 elever og 2 lærere fra Lycée Le Robillard på besøk.

Det var veldig interessant å få oppleve. Da trøskinga var ferdig, presset vi halmballer av det som var igjen etter treskinga.

Til slutt pløyde vi hele åkeren. Det var en fin uke å være med på – mye variasjon og masse å lære.

Besøk fra Frankrike

I uke 42 hadde vi besøk av en landbruksklasse og to lærere fra skolen Le Robillard i Normandie. De kom hit for å vise oss hva de driver med, spesielt håndtering av storfe. Håndteringa av dyra er noe de trener på hele tiden for å forberede seg til en stor landbruksmesse i Paris. Klassen hadde faktisk vunnet konkurransen de deltok i året før på landbruksmessa (TIEA).

I år får vi muligheten til å være med i samme konkurranse, og i løpet av uka de var hos oss, lærte de oss blant annet forskjellige knuter som håndtering av storfe.

De viste oss også hvordan de fanger og knytter fast kyrne på sin måte. Vi satt noen timer i auditoriet mens de fortalte og viste bilder fra hjemstedet sitt, og forklarte reglene og hvordan konkurransen foregår.

De franske elevene bodde i det grønne huset bak gartneriet, og noen bodde på internatrom. De dro på utflukter sammen med Stefan, og spilte ofte kort nede i kantina.

Selv om kommunikasjonen av og til var litt utfordrende på grunn av språkforskjellene, lærte vi masse av besøket. Vi fikk et innblikk i hvordan landbruksskolen fungerer i Frankrike og hvilke forskjeller som finnes mellom landene når det gjelder landbruk. Vi fikk også prøvd oss på knutene og håndtering av ku.

Vi håper de fra Frankrike hadde en fin tur!

Sauesanking

Dagen startet med kjøring av minibuss til Budalen. Her skulle vi inni i Synnerdalen der sauene har gått på utmarkbeite hele sommeren. Det tok sin tid og vi var framme ved Tangvolden rundt klokka 11. Der ble det delt ut refleksvester (slik at vi skulle se hverandre) og noen elever fikk også jaktradio for lettere kommunikasjon. Karianne og Arild i fjøset + noen elever gikk på andre siden av elven og innerst inne i dalen.

Når vi hadde kommet langt nok inn og møtte dem, med sauer så ordnet vi en lang linje og slang oss med. Deretter gikk vi ned til museumssetra med sauene og fikk dem inn i samletrauene der sauene sorteres. Neste dag hentet de dem der og fikk fraktet sauene på skolen igjen. Vi fikk med oss omtrent halvparten av alle sauene her på Skjetlein.

Dette med hjelp av hund og hundefører som også var med til god hjelp denne dagen. Vi lærer veldig mye på slike dager som dette, spesielt for eksempel samarbeid. Når dagen var ferdig, dro mesteparten til skolen igjen for å spise sankesodd, dette er en fin tradisjon og måte og avslutte det som var en veldig bra og hyggelig dag på.

Åpent fjøs, Sunde og Skålholt

Torsdag 2. oktober var vi i agronomklassen på åpent fjøs på Sundan hos Mari Elisabeth Sunde og Thorbjørn Flenstad. Der fikk vi se et Moderne Nettofjøs. Fjøset var utstyrt med kjeller, DeLaval melkerobot, stor kalvings binge med halm og

vannmadrasser i løsdriфта som gir ekstra komfort til dyra. Felleskjøpet, Tine og Nortura var til stede med kaker og smaksprøver. Onsdag 19. november var vi ut på tur igjen, og denne gangen gikk turen til åpent fjøs i Fannrem hos Rasmus Skålholt på Skålholt gård.

Der fikk vi se et nybygget tilbygg for melkekyr med en DeLaval VMS V310 melkerobot. Felleskjøpet, Geno og Norgesfôr var til stede denne dagen med kaker og smaksprøver. Det var et innholdsrikt besøk. Vi i agronomklassen er takknemlige for at vi får lov til å dra på slike fjøsbesøk, det er lærerikt å se ulike fjøsløsninger og møte fjøfolka som står bak.

Amanda, Vilja og Rakel

Sagløykken hjort

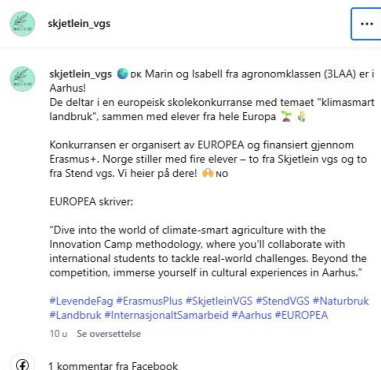
Torsdag 13. november var vi på besøk hos Håkon Sagløykken på Sagløykken Hjort. De har drevet med hjorteoppdrett og slakteri i omtrent 10 år. Til vanlig er de bare to som jobber på gården: Håkon selv og faren hans. På det meste om høsten kan de være tre, siden de da har stort mottak av slakt fra flere steder.

Vi var der i omtrent en time, og på den tiden fikk vi med oss mye nyttig og lærerikt. De hadde rundt 45 hjort som gikk på beite rundt huset. Vi lærte litt om hjorten generelt, og litt om foredling av slaktet. De fortalte også at de slakter både bjørn og moskus.

I tillegg har de kontakt med Melhus kommune angående viltpåkjørsler. De tar imot påkjørt vilt og bruker det som kan brukes til mat. Noe av kjøttet selger de til restauranter og butikker som satser på lokalprodusert mat.

Alt i alt vil jeg si at vi hadde en lærerik dag – og vi fikk til og med se og klappe hjort for første gang!

Tur til Danmark

I slutten av september dro Isabell og Marin på tur til Aarhus i Danmark. De hadde ett opphold på internatskolen Green Academy Aarhus i 5 dager hvor de fikk være med på ulike økologiske gårder og ulike foredrag med elever fra 3 ulike land Europa.

Under oppholdet hadde vi workshop med elever fra de andre landene etter de ulike gårdsbesøkene og foredragene for å reflektere rundt hvorfor folk driver økologisk eller med andre klimasmarte løsninger innenfor landbruket.

Målet for turen var at folk som driver med landbruk på tvers av Europa skulle få mere forståelse for klimavennlig landbruk og kunne dele erfaringer og kunnskap på tvers av land.

Tekst fra instagram:

Marin og Isabell fra agronomklassen (3LAA) er i Aarhus! De deltar i en europeisk skolekonkurranse med temaet "klimasmart landbruk", sammen med elever fra hele Europa 🌱🌿

Konkurransen er organisert av EUROPEA og finansiert gjennom Erasmus+.

Norge stiller med fire elever – to fra Skjetlein vgs og to fra Stend vgs. Vi heier på dere! 🇳🇴

EUROPEA skriver:

“Dive into the world of climate-smart agriculture with the Innovation Camp methodology, where you'll collaborate with international students to tackle real-world challenges. Beyond the competition, immerse yourself in cultural experiences in Aarhus.”

Tekst og foto: Klassen 3LAA_2025-2026

Praktisk opplæring i fjøset

Alle naturbruksklassene på vg1 har praksis/øvinger med produksjonsdyr gjennom hele skoleåret.

På den måten får de et innblikk i hvordan en årssyklus med de ulike dyra er. De aller færreste elevene har erfaring med alle produksjonsdyr som vi er så heldige å ha på skolen, og det er mange a-ha-opplevelser gjennom året.

Gjennom praksisen i fjøset, får elevene erfare ulike egenskaper hos de forskjellige dyregruppene, og hva som vi må være spesielt oppmerksomme på. Dessuten ligger det mye personlig utvikling og mestring i det å stille med dyr i ulike situasjoner, alt fra fødsler, flytting av dyr, føring og skraping av skit, til behandling av sykdom, vurdering av helse og velferd hos dyra og å gjøre en jobb selv om det kan være både varmt og støvete og mye lukt.

Dessuten er det mange oppgaver som man er nødt til å samarbeide om, og på den måten blir man godt kjent med både seg selv og de andre elevene.

Bildene er fra de ulike dyreavdelingene, der vi har ca 40 mjølkekyr, ca 40 v.f sauer, 3000 verpehøns og 30 årspurker.

Elevene gjør en viktig jobb med å delta i dyrestell og å lære å ta ansvar.

Dessuten er det så stas med tamme dyr som vil ha kos og oppmerksomhet, - noe det også blir lagt vekt på at elevene skal gi.

I det hele tatt er fjøset en fantastisk læringsarena!

Tekst og fotos: Elisabet Selås

Naturforvaltning på elgjakt

26. september dro vi i 3NAA, på elgjakt sammen med Ole Lauglo og resten av hans jaktlag på Leinstranda.

Oppmøte var kl. 08 om morgenen og her fikk alle elevene en jeger å følge gjennom dagen, en jaktradio og informasjon om hvor postene skulle stå. De fleste av oss ble plassert på post, mens noen fikk bli med hundeførerne som skulle spore og drive elgen. Vi hadde fått beskjed på forhånd om at elgjakt er uforutsigbart og at vi måtte være tålmodige. Mange av oss hadde aldri vært med på jakt før, så vi var en spent gjeng.

Postjegerne skulle sitte stille og observere, og skyte hvis de fikk mulighet til å felle et syr som var innenfor kvoten. De som gikk med hund prøvde å drive elgen i retning postene, samtidig som de holdt god avstand for sikkerhetens skyld og for å unngå å stresse dyrene.

Da vi gikk ut på post var det rim på bakken og kaldt høstvær, men etter hvert som sola kom opp ble det en fin og varm dag. På radioen fikk vi hele tiden oppdateringer fra hundeførerne om hvor elgen beveget seg.

Rundt kl. 11:30 ble det skutt mot en kalv som gikk sammen med en annen kalv og mora. Kalven ble skadeskutt, men ikke felt. Derfor valgte jaktlaget å samles og spise lunsj slik at elgen kunne roe seg ned og legge seg. Etter et skudd kan dyr bli veldig stresset og uforutsigbare, og stressede dyr kan løpe langt og være vanskelig å finne igjen.

Bilde: Her får vi utdelt poster og jeger.

Etter lunsj ble vi sendt ut på nye poster i retningen elgen sist ble sett. Elgen viste seg å være smartere enn forventet, så her ble det litt flytting av poster. Vi endte til slutt opp i det området kalven ble skutt tidligere på dagen. Da 3NAA måtte dra hjem hadde ikke den skadeskutte kalven blitt felt enda, men jaktlaget fortsatte ettersøket – som de er lovpålagt å gjøre.

Et skadeskutt dyr skal finnes og avlives så raskt som mulig for å hindre unødvendig lidelse. Jaktlaget felte kalven senere på dagen og sendte oss bilder. Under elgjakta er det klare regler for hvilke dyr man kan skyte, og alt er basert på naturforvaltning. Dersom ei ku har to kalver, kan man skyte én av dem. Har hun bare én kalv, skal kalven felles før mora, for å unngå at den blir foreldreløs.

Bilde: Her har de felt elgkalven

Mange jaktlag velger også å spare de største og sterkeste oksene, mens de feller mindre okser for å ta vare på den genetiske kvaliteten i bestanden. Dette kan likevel variere fra kommune til kommune og bestemmes av bestandsplanen (kvotene) som kommunen har godkjent.

Jaktlaget vi var med er veldig opptatt av å formidle kunnskap og skape forståelse for jakt. De samarbeider med barnehager og skoler, og mener at konflikter ofte oppstår fordi folk ikke vet hva jakt faktisk innebærer. Ved å ta barn og unge med på jakt eller vise dem slakteprosessen, lærer de bort både respekt og forståelse for hvorfor jakt er en viktig del av norsk viltforvaltning. Praktisk læring fungerer ofte bedre enn teori, spesielt hos barn.

Gjennom denne dagen lærte vi at jakt handler om langt mer enn å skyte dyr. Det handler om å forvalte en bestand på en bærekraftig måte, følge lover og bestandsplaner, og ha respekt for både natur og dyr. Vi merket også hvor mye erfaring jaktlaget har, både når det gjelder å tolke dyrenes bevegelsesmønstre og å samarbeide effektivt. I tillegg fikk vi erfare hvor viktig sikkerhet er. Man skyter aldri hvis man er usikker på hva som er bak dyret, og man skal helst skyte nedover eller mot en sikker bakgrunn som en haug eller fjellvegg, slik at man vet hvor kula ender.

**Tekst og fotos: Silje Stette
Granhus, 3NAA**

Myrrestaureringsprosjekt

I høst har vi i årets naturforvaltningsklasse på vg 3 fått være med på et myrrestaureringsprosjekt på Smistad.

I denne perioden har vi lært mye om myr, og viktig forvaltningsarbeid. Vi har hatt med oss naturforvalter Evelyne Gildemyn som vår veileder. Hun har vist oss mye nyttig teori om ulikt forvaltningsarbeid, og vært med oss ut i felt.

Vi har vært med på å restaurere en del av myra sør for Kåttåtjønna i Bymarka. Her har kommunen tidligere gravd ut en damm i myra for å forvalte en salamanderpopulasjon.

Massene som ble gravd ut ble spred utover den ene enden av myra. Dette gjør at torvmassene blir eksponert for luft og nedbrytere i større grad, enn i myras naturlig økosystem. Myr som brytes ned blir til svært næringsrik jord. Dette gjør det attraktivt for andre planter og organismer å forplante seg på dette området. Da mister vi et myrområde.

Myr er en svært viktig naturtype, de lagrer store mengder vann, og er med på å forebygge flom. Fordi torvmassene i myra ikke brytes ned, er myrer store karbonlager. I Norge lagrer myrer ca 1 million tonn CO₂ (Nibio, 2025).

Dette er en viktig klimabuffer i dagens klimakrise. Myra er hjemmet til en rekke arter, og bidrar til rikt biologisk mangfold. I Norge er vi så heldige at vi fortsatt har store myrarealer, men arealutbygging er en stor trussel.

Bilde: Plukking av torvmoser til videre plantig og tørking

Vårt arbeid på myra har gått ut på å flytte og plante ferske torvmasser. Dette gjorde vi for å reetablere myrens naturlige stand, og fremskynde vekst av torvmosene. Vi hadde med oss støvler, hansker og vedsekker, og satte i gang. Vi plukket torvdatter jevnt fra hele arealet til myra, for å ikke ødelegge den allerede velfungerende økosystemet.

Det vi kalte «sporløs plukking». Videre plantet vi deler av disse torvdottene direkte på restaureringsområdet vårt. Vi tok ca en neve med ferske torvmoser og plaserte de på et fuktig område. Torvmosene vokser kun 1mm i året, dette gjør at det tar lang tid før mosene sprer seg.

Målet med restaureringen er da at mosen skal rekke å etablere seg, før området gror igjen og blir «tatt over» av andre naturtyper.

Vi tok også med oss 3 sekker med torvmose tilbake til skolen. Disse massene spredde vi utover i kalldrivhuset slik at de fikk tørke. Videre skal vi spre disse tørkede mosene utover samme området. Dette er en annen metode, men målet er å oppnå det samme. Torvmosene har ikke røtter, og trenger bare nok fukt for å kunne etablere seg, derfor kan man spre de utover på denne måten. Vi gleder oss til å følge med utover våren, og se om prosjektet fungerer som planlagt.

Bilde: 3NAA på vei til myra.

Bilde: Utgravd salamanderdamm

Bilde: Torvmoser lagt til tørking i kalldrivhus.

Tekst og fotos: Margit Wittner, 3NAA

Referanser

Nibio. (2025, november 25). *nibio.no*. Hentet fra <https://www.nibio.no/tema/miljo/tiltaksveileder-for-landbruket/klimagassutslipp/myr-og-klimagasser>

Persangtasjon av Evelyne Gildemyn. (2025)

Vg2 dyrefag: sports – og familiedyr

I første halvdel av skoleåret har vi gjort og lært mye forskjellig i fagene «Dyrelære og aktivitet» og «Drift og entreprenørskap».

Her har vi samlet et lite utvalg og noen smakebiter på hva vi har jobbet med:

Vi laget et opplegg for eldre fra Byneset helse- og velferdssenter. De fikk se, høre og hilse på ulike kjæledyr (terapidyr).

Rett før jul hadde vi en dag med Per Gunnar Engstrøm fra Norske Redningshunder. Han hadde med seg to hunder, og vi var ute og så hvordan de jobbet for å finne markør-eleven.

Vi har hatt et større prosjekt med miljøberiking i Dyrestallen. Elevene har hver sine adoptivdyr som de har fulgt opp med aktivisering, miljø- og burberiking.

Vi hadde valpebesøk av jakt-golden som skal brukes i politi- og redningsarbeid.

Bilde: Per Rune Engstrøm fra Norske Redningshunder

Vi har lært om ulike reptiler, hva de krever av stell, innredning av terrarier, føring og håndtering.

Vi hadde også besøk av Morten fra Reptilbygg, som tok med boær.

På vår mini julemesse i kantina på Skjetlein vgs fikk vi vist fram ungdomsbedriftene, solgt produkter og tatt imot bestillinger.

Klassen har tre bedrifter:

Happy Tails UB – lager hundeleker og snusematter.

Hjerterom UB – arrangerer opplevelser i Dyrestallen for ulike grupper, med tilbud om kos og avkobling med dyr.

Tass & Tråd UB – heklet håndverk i stort og smått: søte dyr i alle fasonger, nøkkelringer, pynt og kosedyr.

Bilde: Besøk på Byneset helse – og velferdssenter

Bilde: Røytende kanin

Bilde: Innføring i trening

Vi har lært om hvor viktig belønning er i hunde- og dyretrening, ved hundeterapeut Anne Marit, og om trening av rovdyr i dyreparker ved Laura.

Vi har gjennomført hverdags-helsesjekk på ulike dyr, og lært om viktigheten av forebygging av sykdom og skader gjennom riktig føring, stell, fryktfri håndtering og aktivisering.

Vi har hatt hundefrisørdag med vask, pelsstell og klipp av klassens maskot, storpuddelen Bella.

Vi fikk besøk av Opplæringskontoret i Værnesregionen, som ga oss nyttig informasjon om det å bli lærling og hvilke muligheter som finnes. Det var også inspirerende å møte en lærling innen dyrefaget.

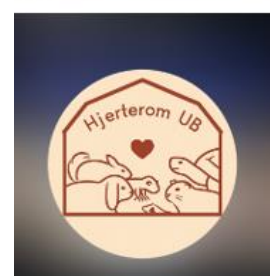
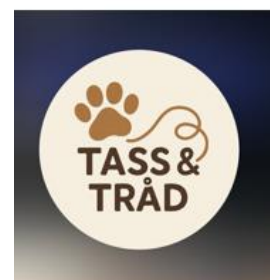
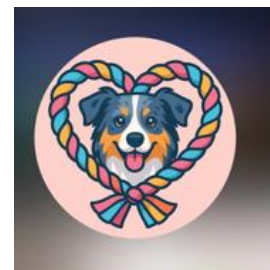
Tekst og fotos: klassen 2HDB med lærer Margot Hokstad.

Bilde: Storpuddelen Bella koser seg på hundefrisørdag.

Bilde: Julehilsen

2hdb_skjetlein_dyrefag ...

Skjetlein 2HDB 🐾

21 innlegg 106 følgere Følger 33

Vi er vg2 dyrefag på Skjetlein vgs 🐾
Følg også gjerne våre ungdomsbedrifter!
@happytails.ub @tass_tradub @hjerteromub

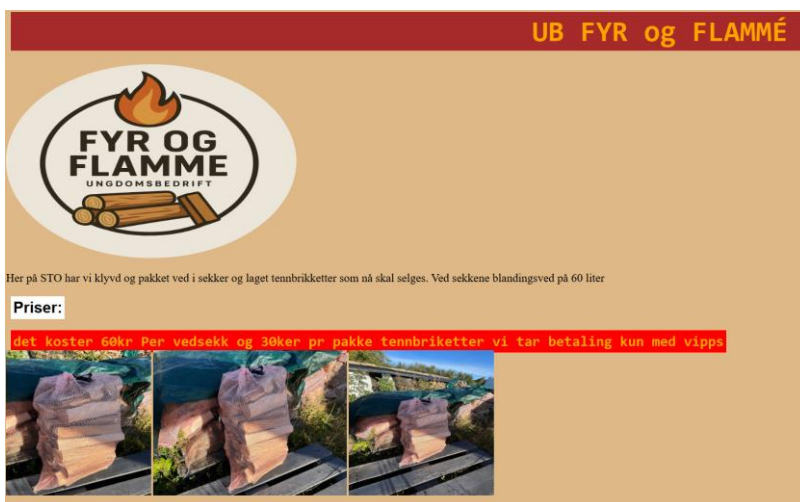

Ungdomsbedrift Fyr og flamme

Ved starten av skoleåret 25/26 på «Solsiden», hos avdeling for individuell tilrettelagt opplæring ble den første gnisten til årets ungdomsbedrift tent. Mye hardt arbeid som ble gjort tidligere skoleår skulle nå begynne å bære frukter.

Gjennom høsten har elevene startet å få en forsmak på hva enkelte deler av arbeidslivet har å by på, blant annet gjennom produksjon, salg, og levering av ved og tennbriketter. Men hvordan har de gått fra tre til ved, og hvordan ser veien ut videre?

Ideen om ungdomsbedriften til ITO begynte virkelig å skyte fart i starten av september, hvor det gjennom flere møter ble utarbeidet en forretningsplan for bedriften. De første rollene ble fordelt til noen av elevene, og innspill og ideer om hva bedriften skulle hete ble tatt opp. Det var derfor stas når hele avdelingen var til stede i slutten av måneden og bedriften endelig fikk et ansikt utad. UB Fyr og Flamme hadde for alvor begynt å ta fyr.

Bilde: Hjemmeside: <https://www.fyr-og-flamme.no/>

Gjennom høsten tiltok arbeidet, og flere og flere elever bidro til bedriftens mange oppgaver. Produksjon og test av tennbriketter startet opp, og for å sikre at produktene bedriften satt frem holdt høy bruksverdi for mulige kunder, ble både tennbriketter og vedkubbene kvalitetssikret av elevene gjennom testing og målinger. Men som mange bedrifter fort oppdager, holder det ikke bare å ha et godt produkt.

Man må også få budskapet ut til folket. Markedsføringsideer ble diskutert, og flere flygeblader ble utformet. Alle involverte, elever så vel som ansatte, var enige i at reklameplakater og oppslagstavler ikke var tilstrekkelig i den digitale tidsalder. Så gjennom systematisk og langsiktig arbeid fra en av ITO sine datakyndige elever, var UB Fyr og flamme i slutten av oktober også å finne på egen nettside.

Hjemmeside
Fyr – og flamme

Utover høsten og inn mot vinteren har UB Fyr og Flamme for alvor fått vind i seilene. Produksjon av både ved og tennbriketter fortsetter, og de første ved-sekkene ble tidlig hentet av forhåpentligvis fornøyde kunder. Og i uke 46 fikk bedriften endelig plass på sin første fysiske utsalgs plass, når ved-sekkene til UB Fyr og Flamme var å finne i hyllene til skolens gårdsbutikk. Inn mot julen har salget til bedriften gått så bra, at de rett før desember måned hadde rundet tresifret antall ved-sekker solgt.

I det skolen nærmer seg sitt 125-års jubileum, gjør ITO-avdelingen sitt for å ivareta og forvalte de naturressursene som omringer skolen, på en måte som også inkluderer det mangfoldet ITO består av. Julen sniker seg også for alvor inn på Skjetlein Videregående, men ungdomsbedriften hviler ikke på laurbærene av den grunn, og de ulike medlemmene av bedriften fortsetter arbeidet med å kløyve, pakke, og produsere varer. Og kanskje er det nettopp veden og tennbrikettene til UB Fyr og Flamme som fyller stuen deres med varme i julen.

Tekst of fotos:

Christopher Emblem Muren
Kristin Dyrø Olsvik
Jørn Strandheim

Bilde: Elev som kløyver ved i gammelstallen

Bilde: Elev(er) som gjennom tekniske hjelpemidler bruker symaskin til å lage poser som tennbrikettene blir solgt i.

Erasmus gruppemobilitet Fransk Guyana

I november gjennomførte elever og lærere fra Stend vgs og Skjetlein vgs en Erasmus+ gruppemobilitet til Fransk Guyana.

Turen var lagt til et område med unikt biologisk mangfold, stor kulturell variasjon og en samfunnsutvikling som skiller seg markant fra Europa. Målet var å gi elevene faglig innsikt, praktisk erfaring og kulturell forståelse som er vanskelig å oppnå i klasserommet.

Et av hovedmålene var å lære om tropisk natur og økologiske sammenhenger. Med over nitti prosent regnskog byr Fransk Guyana på økosystemer som er helt annerledes enn de vi kjenner hjemmefra. Elevene fikk muligheten til å studere plante- og dyrearter, skogstrukturer og vern av sårbar natur – og samtidig se hvordan lokalsamfunn lever tett på naturen.

Et annet sentralt mål var å forstå bærekraftig landbruk under tropiske forhold. Vi besøkte både småskala-produsenter og større naturbruksaktører for å lære om dyrking av ananas, banan, søtpotet og andre planteslag, samt lokale former for husdyrhold. Gjennom møter med innovative bønder fikk deltakerne se hvordan man kan kombinere tradisjoner, teknologi og naturforståelse for å skape levedyktige landbruksnæringer.

Turen hadde også et sterkt fokus på mangfold, kultur og integrering. Fransk Guyana har en av verdens høyeste innvandringsrater, og befolkningen består av

Bilde: Blid reisegruppe: f.v. Tone Mosebø, Margit Wittner, Ola Selfjord, Christina Gresseth, Christa Haake, Stefan Preisig, Leah Gjøstøl, Bjørk Skaar

mennesker fra mange kontinenter. Besøk hos Hmong-folket og i ulike lokalsamfunn ga verdifulle innblikk i hvordan kulturarv, matproduksjon og identitet utvikler seg i møte med nye omgivelser – og hvordan integrering kan fungere i praksis.

Et viktig læringsmål var å forstå historiske og samfunnsmessige påvirkninger, blant annet gjennom besøk på de tidligere fangeøyene Îles du Salut. Her fikk elevene møte en dramatisk del av fransk kolonihistorie og reflektere over hvordan migrasjon, tvangsarbeid og politiske beslutninger har formet dagens samfunn.

I løpet av oppholdet besøkte gruppen også en naturbruksskole, Lycée de Matiti, der de deltok i undervisning og samarbeidet med lokale elever. Dette ga innsikt i hvordan naturbruksfag undervises i tropiske områder, og hvordan skolen arbeider med å inkludere elever med svært ulik bakgrunn.

Elevene skrev log mens de var på tur. Fra Skjetlein: Ola Langørgen, Margit Wittner, Christina Gresseth
Fra Stend: Bjørk Skaar, Leah Gjøstøl.

Fredag 14. november – Bjørk

Vi startet dagen tidlig i Paris. Klokken 06.30 sto vi opp og spiste frokost før reisen videre mot Cayenne. Flyet tok av kl. 11, og foran oss lå ni timer i lufta – heldigvis med TV-underholdning som gjorde turen lettere. Vi landet kl. 16.00 lokal tid i Fransk Guyana (kl. 20.00 norsk tid). Etter ankomst hentet vi leiebilen, men ikke lenge etter skjedde dagens lille uhell: Tone falt og skrapet kneet.

Senere dro vi ut og spiste på en kinarestaurant før vi kjørte «hjem» og gjorde klar soveplassen. Vi hang opp hengekøylene og la oss. Natten var merkelig – både kald og varm på samme tid, nesten som feber, og jeg kaldsvettet innimellom.

Bilde: Urskogen våkner – vi venter på soloppgangen.

Lørdag 15. november – Leah

Vi sto opp 05.30 for å se soloppgangen. Etter frokost kl. 08.00 dro vi på et marked der vi så alt mulig – mat, klær og tilbehør. Deretter handlet vi lunsj før vi dro inn i skogen.

Vi gikk en tur på 6,5 km i regnskogen, noe som tok rundt to timer. Halvveis spiste vi lunsj. Vi så edderkopper, aper og firfiser, i tillegg til mange ulike planter og trær. Det var mye varmere enn i Norge, men heldigvis var det skygge store deler av turen. Jeg (Leah) gikk hele turen i flipflops – ikke det beste valget, men det gikk.

Etter turen dro vi til stranden og badet. Senere spiste vi pizza på et kjøpesenter, noe som var utrolig godt etter en lang dag. Vi handlet inn snacks og det vi trengte for neste dag. Utenfor kjøpesenteret var det masse liv og musikk.

Søndag 16. november – Margit

Vi startet dagen kl. 05.50 med soloppgang og lyden av jungelen som våknet. Deretter spiste vi frokost hos Malou, med råvarer fra hennes egen hage.

Vi kjørte videre til markedet i Cacao, der vi hilste på noen elever som tidligere har besøkt Skjetlein. Etterpå kjørte vi omtrent en time til Savanne-Roche Virginie og gikk en 6 km lang tur i jungelen, i 37 grader og tropisk regn. Vi møtte mange ulike arter underveis.

På vei hjem stoppet vi i Régina og badet i elven, både med og mot strømmen. Tilbake i Cayenne så vi solnedgangen og spiste middag. Deretter var det dusjing, kortspill og forberedelser til neste dag før vi la oss i hengekøylene.

Mandag 17. november – Christina

Stefan vekket oss tidlig. Vi skulle flytte inn i villaen, så vi pakket sammen alt og fikk deretter en omvisning i hagen til Alain (mannen til Malou). Der så vi blant annet stjernefrukt, kokosnøtter og papaya – noe vi også fikk til frokost, sammen med en ny hvit juice.

Vi ryddet, tok farvel med Malou og Ali, og kjørte til skolen. Underveis fylte vi drivstoff, og det var rushtrafikk. Da vi kom fram, møtte vi Rosa, som fortalte om kulturen og hvordan ting fungerer i Fransk Guyana. Vi ble også fotografert og intervjuet.

På skolen deltok vi i to timer engelsk med elevene der. Vi ble kjent med dem og lærte om likheter og forskjeller mellom ungdom i Norge og Fransk Guyana. Vi fikk også være med på en omvisning der vi så mange av skolens planter og dyr. Deretter dro vi til villaen – et fantastisk sted med basseng og stor hage. Vi handlet snacks og mat, spiste, badet og dusjet før vi la oss.

Bilde: Beach in Cayenne, det første vi gjorde når vi landet!

Tirsdag 18. november - Ola

Vi våknet i villaen og spiste en klassisk fransk frokost. Deretter pakket vi og dro til Arsène Polydore. Der møtte vi en naturbruksklasse fra Matiti og fikk oppleve innhøsting, sortering og bearbeiding av wassai. Vi fikk smake mange nye ting: kreolsk mat, ulike typer fisk (inkludert «piraya»), coac, mange forskjellige juicer, bananchips, maniok – og selvfølgelig wassai.

På kvelden ble vi med BTS-elevene på nattvandring i naturstien deres. Vi fant flere spennende dyr, blant annet svært giftige edderkopper og en liten, men farlig slange. Like før vi gikk tilbake, hørte vi lyden av tusenvis av frosker på kubeitet. Det kommer vi aldri til å glemme!

Onsdag 19. november – Îles du Salut - Bjørk

Vi var heldige som fikk oppleve Frelsesøyene og lære mer om Fransk Guyanas historie. Vi tok båt ut til øygruppen Îles du Salut, som består av Île Royale, Île Saint-Joseph og den beryktede Île du Diable (Djeveløya). Djeveløya var en del av Frankrikes brutale straffekoloni fra 1852 til 1953.

Jeg ble sjøsyk på båtturen, men resten så ut til å ha det bra. Da vi kom fram, var det store bølger og mange skilt som advarte mot bading. Heldigvis fantes det en trygg, menneskeskapt badeplass. Der fikk vi bade – med lærerne som tilsyn. På land fikk vi også en uventet heiagjeng: en høne og en katt.

Vi gikk mellom ruinene og prøvde å forestille oss livet til fangene. Mange døde av sykdommer som malaria, denguefeber eller matforgiftning, i tillegg til at forholdene i cellene var ulevelige. Naturen holder nå på å ta tilbake området, noe som både er vakkert og tankevekkende.

Jeg og Ola gikk på oppdagelsesferd i det gamle fangefortet, der de trange cellene og de forfalne gangene ga en nesten hjemstøkt stemning. Det er rart å tenke på at dette skjedde for under 100 år siden.

Torsdag 20. november – Christina & Margit

Vi startet dagen med frokost og kjørte til Matiti for å møte Rose og klassen hennes. Sammen besøkte vi økoturismeparken 22:22, der vi fikk omvisning og lærte om landbruk og entreprenørskap. Det var naturstier, klatrepark, dammer med store fisker og dyr som esel, geiter og griser. Parken har store planer for fremtiden. Etter lunsj dro vi videre til Sinnamary for å se den gamle broen, og deretter til romstasjonen i Kourou, hvor vi så raketten og området rundt. Vi avsluttet dagen på Plage Pin Poum, der vi fant kokosnøtter og nøt stranden.

Mens Stefan og Tone var i møte i Macouria, utforsket vi jungelen langs veikanten. Etter møtet dro vi hjem, spiste vår siste middag sammen og badet i bassenget.

Bilde: Wassai-produksjon (palmefrukt)

Bilde: Utflukt til 22.22, økoturisme

Bilde: team Skjetlein: Margit, Ola og Christina med sukkerør

Fredag 21. november

Dette var vår siste dag i Fransk Guyana. Flyet til Paris skulle gå 22.50. Vi ryddet ut av villaen og kjørte til Matiti for en siste økt i traktorsimulatoren. Vi spiste lunsj med elevene, og deretter ble noen av oss intervjuet av Andrea fra en Erasmus-organisasjon.

Etterpå dro vi til Guyane Zoo, som er stor og har mange aper. Vi diskuterte dyrevelferd og om dyrene har det bedre i fangenskap enn i naturen. Deretter kjørte vi videre til Montsinéry-Tonnegrande, et sted ved en stor elv som Stefan ønsket å se. Det var varmt, og selv om det egentlig var forbudt å bade, sa lokalbefolkningen at det gikk fint. Så Team Skjetlein og Christa tok et siste bad.

Vi tok en siste tur innom Cayenne før vi dro til flyplassen kl. 21. Innsjekk og boarding gikk uten problemer, og vi fløy tilbake til Paris til riktig tid.

Bilde: Team Skjetlein - intervju med en lokal organisasjon

Bilde: Bading forbudt! Men vi badet likevel.

Lørdag-søndag – Hjemreise

Det var tett tåke i Paris, og flyet videre til Oslo ble forsinket. Elevene fra Bergen og Trondheim mistet flyene sine. Bergen kom seg hjem sent samme kveld, mens Skjetlein-gruppen måtte overnatte i Oslo. De fløy hjem søndag kl. 13.00. Det var godt å komme hjem.

Tekst: Ole, Margit, Christina, Bjørk, Leah

Bilde: Margit og Christina sammen med elever fra Matiti i engelskundervisning.

Erasmus jobbskyging i Finland

Avdeling for individuelt tilrettelagt opplæring, ITO, sendte to ansatte på en tredagers tur til Finland, for å oppleve en yrkesfaglig skole med individuelt tilrettelagt opplæring.

Finland har lenge vært kjent for et sterkt skolesystem og det ble et svært interessant besøk ved Ammattiopisto Spesia. Skolen har 12 campus og vi besøkte den største avdelingen som ligger i Järvenpää, en halvtimes togtur nord for Helsinki. Denne avdelingen har til sammen 650 elever fordelt på ulike grupper.

Vi ble invitert inn i klasserom med mindre elevgrupper sammen med lærere og miljøarbeidere. Det er stor forskjell på finsk og norsk, så kommunikasjonen gikk i hovedsak på engelsk, med mimikk og gester og ikke minst bruk av digitale hjelpemidler for oversetting. Dette ble brukt både for muntlig språk og scanning av oppslag og plakater i rommene.

Skolen har stort fokus på at hver elev skal tilegne seg kunnskaper som er nyttig for den enkeltes hverdagsliv. De har avtaler om arbeidstrening hos bedrifter i omegn og i tillegg har de mange øvingsarenaer på egen skole. Skolens kantine var en imponerende arena med fellesskap for både elever og ansatte. Det var daglig servering av buffet til alle elevene og ansatte.

Bilde: Ammattiopisto Spesia, skolen i Järvenpää

Dette ga også mange relevante elevjobber der elevene fikk opparbeidet kvalifikasjoner til å søke ordinært eller tilrettelagt arbeid.

Den siste måneden har alle gruppene på skolen hatt fokus på produksjon av varer til en julemesse. Vi fikk se mange typer produksjoner i tillegg til generelle læringsaktiviteter. Høydepunktet under besøket ble deltakelse på en fest i skolens gymsal for å feire Finlands Independence Day, som er 6. desember.

Det er mange likheter mellom finsk og norsk skolesystem, samtidig som ulikhetene kan være interessante å diskutere for å se hvordan vi kan videreutvikle vår drift. Det ble godt synlig at verdigrunnlaget og menneskesynet er likt og at alle har rett til et verdig og aktivt hverdagsliv.

Helsinki har mye å by på og vi rakk en tur i et sentrum preget av julepyntede fasader og et imponerende julemarked på senatsplassen ved den staselige Helsinki domkirke.

Tekst og fotos: Berit Fjellheim

Tur til Frankrike og Rouen i november

I uke 46 dro åtte elever fra påbygg og én lærer på tur til Rouen i Frankrike. Med på turen var også elever og en lærer fra Melhus videregående skole.

Men, i dag var repetisjon både en hyggelig og interessant opplevelse for klasse 1BAB, da matematikklærer Anna presenterte «Escape Room».

Turen var støttet av Erasmus+. Utgangspunktet for reisen var et samarbeid med skolen Lycée Pierre Corneille i Rouen, men målet var også å oppleve fransk kultur og lære mer om både fransk og felles historie.

Første dag gikk i hovedsak med til reise, men vi rakk et stopp i Paris. Der fikk vi oppleve Eiffeltårnet og knipset noen obligatoriske bilder av byens mest kjente landemerke. Etterpå tilbrakte vi noen timer ved Champs-Élysées, en av verdens mest berømte gater. Her ble det litt shopping og mat før vi tok bussen videre til Rouen senere på kvelden.

Den første dagen i Rouen var 11. november – Jour d'Armistice – dagen som markerer våpenhvilen etter første verdenskrig, i 1918. Dette er en nasjonal minnedag i Frankrike, og både skoler og butikker holder stengt. Vi brukte derfor dagen til å se oss rundt i Normandie, og nettopp denne dagen passet det ekstra godt å lære mer om Frankrikes krigshistorie.

Bilde: Skjetleinelever: Silje Stette Granhus, Thea Berg Meistad, Kornelia Einridesen-Solhaug, Margit Sandsund. Nederst fra venstre: William Bentseng Eriksen, Louise Storrø, Tiril Møkkelgård, Jonas Bakken

Vi hadde riktignok mest fokus på andre verdenskrig og dro til Arromanches, en liten by som ligger ved Gold Beach. Gold Beach var én av de fem strendene de allierte brukte under invasjonen av Normandie i 1944. Her fikk vi se restene av den kunstige havnen Mulberry B som ble brukt under landgangen – veldig interessant! Vi besøkte også krigsmuseet Musée du Débarquement for å lære mer om D-dagen og invasjonen generelt.

Etter besøket i Arromanches dro vi til Bayeux, som ligger omtrent 20 minutters kjøring fra Gold Beach. Her besøkte vi den britiske krigskirkegården og fikk et sterkt inntrykk av hvor mange liv som gikk tapt under invasjonen i 1944. Når vi først var i Bayeux, tok vi også turen innom den imponerende katedralen.

På dag to og tre var skolene åpne igjen, og vi besøkte samarbeidsskolen Lycée Pierre Corneille. Her fikk vi være med i engelskundervisningen, både i klasser med førsteårselever og med sisteårselever. Den første dagen observerte vi mest, mens vi den andre dagen fikk delta aktivt. Læreren vi fulgte hadde laget flere samarbeidsoppgaver der de norske og franske elevene fikk snakke sammen og bli kjent. De fortalte om egen kultur og diskuterte likheter og forskjeller mellom Norge og Frankrike. Dette var både interessant og veldig hyggelig!

Bilde: Bayeux, krigskirkegård

Selv om mye er likt mellom franske og norske skoler, oppdaget vi også noen forskjeller. Elevene må for eksempel tiltale lærerne sine med «madame» eller «monsieur». En annen tydelig forskjell er at det er streng kontroll på hvem som går inn og ut av skoleområdet – man må alltid si ifra og få tillatelse. Kantina er også ganske annerledes: Her kan elevene kjøpe en trerettens lunsj til en rimelig pris.

Vi spiste lunsj begge dagene, noe som var veldig hyggelig, selv om mattradisjonene nok er litt annerledes enn hjemme. Den ene dagen stod gryte med innmat på menyen, og meningene om akkurat den retten var nok litt delte.

I tillegg til utflukten til Arromanches og samarbeidet med Lycée Pierre Corneille, har vi også besøkt katedralen i Rouen. Denne vakre katedralen ligger midt i sentrum og minner faktisk ganske mye om vår egen Nidarosdomen.

Det er også gøy å tenke på at Olav den hellige visstnok skal ha blitt døpt i Rouen, før han tok med seg kristendommen tilbake til Norge. Litt felles historie der, altså! Vi var også innom Jeanne d'Arc-museet, der vi lærte mer om den franske nasjonalheltinnen som ble brent på bålet i Rouen i 1431. I 1920 ble hun kanonisert som helgen i den katolske kirken og er i dag et viktig nasjonalsymbol.

Vi har selvfølgelig også nytt oppholdet i Rouen på andre måter – ved å vandre i trange gater, beundre den spesielle arkitekturen og stikke innom en butikk eller to.

Vi har hatt en super og lærerik tur! Takk til Erasmus+, Melhus vgs og Lycée Pierre Corneille for godt samarbeid.

Tekst og fotos: Siri Sæther

Forsøk med insektsmel som fôrkilde til eggleggende høns

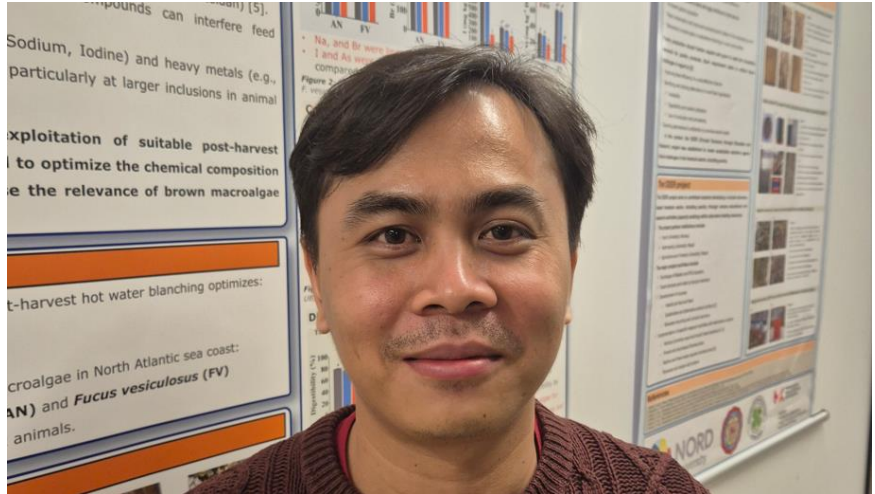
Nord universitet har i samarbeid med Skjetlein gjennomført et forsøk med fôring av høner med spesialfôr tilsatt insektsmel fra melbillelarver.

Hensikten med forsøket har vært å se hvordan det proteinrike insektsmelet kan erstatte noe av soyaen vi normalt finner i hønsefôret.

Prosjektet som er gjennomført er unikt på flere måter. For det første har vi studert en alternativ fôringrediens som i fremtiden kan gjøre oss mindre avhengig av import av soya, og som har et lavere klimaavtrykk. Videre har vi bygget opp et testanlegg og gjennomført forsøket med eggleggende høner. De fleste studier er gjort på kyllingproduksjon da det er mye enklere å gjennomføre.

Linggawastu Syahrulawal er doktorgradsstipendiat ved Nord universitet og er den som har fulgt opp forsøket på daglig basis. I tillegg har flere forskere fra husdyrvitenskap-miljøet ved fakultet for biovitenskap og akvakultur på Steinkjer hatt aktive roller i prosjektet.

Resultatene fra forskningen viser at insektsmel som en del av innholdet i hønsefôret ga flere positive effekter. Hønene likte fôret og spiste godt, eggene ble større og med gulere plomme, og tarmfunksjonen til hønene ble forbedret.

Bilde: Linggawastu Syahrulawal

For å si noe sikkert om fôropptak og tilvekst er annerledes med et slikt fôr trengs det likevel en lengre forsøksperiode.

Så vil fremtiden vise om insekter blir en fast del av dietten til hønene rundt om på norske gårdsbruk.

Tekst og foto: Geir Næss, Nord universitet, Steinkjer

Info om forsøksrommet

I 2. etasje i fjøset ligger forsøksrommet som byggelevene har vært med å lage. I 2024 gjennomførte både Norsk Kylling og Nord Universitet forsøk i rommet. Nord universitet hadde eggleggende høns i sitt forsøk og forsøksrommet på Skjetlein var ett av 2 alternativet her til lands.

NMBU har også forsøksrom for eggleggende høns.

Nord var veldig fornøyd med denne muligheten og all tilretteleggingen som ble gjort underveis i forsøksperioden. Stipendiaten Linggawastu bodde i hybelhuset på Aunet i store deler av forsøksperioden som strakte seg ut i 2025.

Nå har han analysert resultatene. Framtida for forsøksrommet er noe usikker, men det som er sikkert er at det er for krevende å fortsette med forsøk som involverer dyr eller fugler. Men vi har et flott rom med mange muligheter.

Tekst: Ingrid G. Håstad MSGK

Prosjektet var et samarbeid mellom Nord universitet, NMBU og Skjetlein, og var finansiert med støtte fra Regionalt Forskningsfond – Trøndelag (Prosjekt nr. 341569)

Grønt kompetansesenter: En utviklingsreise i grønn kompetanse

Skjetlein ressurscenter ble starta i 1993. Den gangen som et toårig prosjekt og med Arve Lian som leder. I løpet av årene har senteret bytta navn og ledere har kommet og gått.

Men senteret og grunn-ideen lever fortsatt. Dette er et senter for kompetanseheving og utvikling for de grønne fagene. I dag heter senteret Grønt kompetansesenter Mære – Skjetlein og mottoet for arbeidet er: «Fordi framtida trenger landbruket.»

Etter oppstarten i 1993 hvor ressurscenteret etablerte seg og lånte navn og lokaler av skolen, har senteret på ulike måter hørt til og holdt til på skolen. I flere år var det kontorer i den gamle kjøkkenbygningen som huser senteret. I mai 2013 fikk satsinga et solid løft, da det såkalte «gammelfjøset» på Skjetlein ble offisielt åpnet som Skjetlein grønt kompetansesenter (SGK). Med daglig leder Arve Lian i spissen, samlet senteret rådgivingsmiljøer som Sør-Trøndelag landbruksrådgiving, Debio, Bioforsk og Tine.

Gjennom dette ble Skjetlein et regionalt møtepunkt for kompetanse, innovasjon og utvikling innen relevante tema for landbruksfagene.

Bilde: Åpning av restaurert bygg, SGK, mai 2013. F.v. Helen Pedersen, Stefan Preisig, Arve Lian, Karianne Tung

I 2016 ble senteret formelt ei avdeling underlagt Skjetlein videregående skole. Dette skjedde samtidig med at Laila Stubbsjøen overtok som leder. I årene som fulgte ble det etablert en stadig tettere relasjon til Mære Landbruksskole.

Dette var naturlig i og med at Mære hadde sin egen avdeling for kompetanse og utvikling og at de to skolene og utviklingsavdelingene opererte innen samme fagfelt og kunne ha god nytte av sambruk av ideer og ressurser. Etter fylkessammenslåinga i 2018 ble det enda mer aktuelt å se de to fylkeskommunale landbruksskolenes kompetanse-tilbud til næringa under ett, og det ble etter hvert beslutta å lage ei felles utviklingsavdeling for de to skolene.

Grønt kompetansesenter Mære – Skjetlein (GKMS) ble etablert fra og med 1. januar 2023 med ei felles ansattegruppe fordelt på begge skolene. Tove Hatling Jystad fikk oppgaven som leder for den nye sammenslåtte utviklingsavdelinga. Ingrid Gauslaa Hårstad overtok lederrollen fra 1. februar 2025.

Gjennom årene har senteret organisert svært mange og ulike kurs. En fellesnevner har vært relevante kurs som landbruksnæringa har etterspurt. Som tema kan det for eksempel nevnes kurs i hold av ulike husdyrslag, grovforproduksjon, motorsagkurs og andre tekniske kurs, kurs i landbruksøkonomi og kurs for å stimulere til næringsutvikling i det Trønderske landbruket.

For å nevne noen få! En annen fellesnevner har vært økologisk landbruk, regenerativt landbruk og jordhelse. Dette er tema hvor Skjetlein og ressursenteret har samarbeida og brukt skolens gode økologiske praksis på skolegårdsbruket og kombinert med flinke eksterne fagfolk for å få kunnskapen ut til den trønderske bonden. Flere større prosjekt har det også blitt. Av dagsaktuelle prosjekt kan særlig «Bybonden i Trondheim og Trøndelag» nevnes.

Dette prosjektet er typisk for arbeidet fordi det kobler på flere andre organisasjoner gjennom prosjekteierskap og det er dagsaktuelt. I 2025 har det igjen blitt aktuelt og moderne å dyrke i liten skala, både for salg og ikke minst i private hager.

Det har gjennom årene vært betydelig samarbeid mellom Skjetlein og forskningsmiljøene. Både Sintef, NTNU, Nord universitet, Norsøk, Ruralis, NMBU og andre har vært samarbeidspartnere på ulike tema. Du kan lese et eksempel på dette i artikkelen om hønseforsøk i samarbeid med Nord Universitet. I tillegg har samboerskapet med Norsk Landbruksrådgiving i kontorlandskapet i «gammel-låven» stått seg siden etableringa i 2013. Det er en berikelse for skolen og GKMS å ha så mange av NLRs ulike fagområder representert på senteret.

Hvilke fagområder som har blitt prioritert har svingt gjennom årene og vil fortsatt forandre seg med trender og behov.

For å hjelpe til med prioriteringer og for å forankre senterets arbeid i relevante organisasjoner ble det ved sammenslåinga i 2023 nedsatt et strategisk råd hvor medlemmene representerer viktige aktører i det trønderske landbruket. Pr høsten 2025 består rådet av

- Even Ystgård, avdelingsdirektør i Tøndelag fylkeskommune og leder for rådet
- Ingvild Dalsegg, utvalgsleder for hovedutvalg for næring
- Kari Frøseth, organisasjonssjef Trøndelag Bondelag
- Karin Klingenberg Hokstad, Markeds og HR-direktør i Allskog
- Audhild Slapgård, landbruksdirektør hos Statsforvalteren i Trøndelag
- Gunn Turid Kvam, forsker Ruralis
- Maria Alseth, utvalgsleder for hovedutvalg for utdanning
- Geri Næss, Nord Universitet
- Jon Olav Veie og Odd Brattland, seksjon for næring i Trøndelag fylkeskommune.
- Edward Georg Hagen og Anne Johanne Hatlinghus, rektorer hhv Skjetlein og Mære
- Ingrid Gauslaa Hårstad, leder for GKMS og sekretær for rådet.

Bilde: Gruppe – og møterom på kompetansesenteret

Bilde: Styringsgruppa og eiergruppa for prosjektet «Bybonden i Trondheim og Trøndelag». Her er representanter for Statsforvalteren, Bondelaget, Voll gård, Oi! Trønders mat og drikke og Trondheim kommune. Prosjektleder Ingrid Berg Selfjord ytterst til høyre. Leder for GKMS Ingrid Gauslaa Hårstad ytterst til venstre. (Foto: GKMS)

Senteret har også tilbudt formell skolegang til ulike grupper av elever. I flere år etter at skolen avvikla sitt utdanningstilbud for blomsterdekoratører var det GKMS som videreførte ansvar for å tilby dette. I tett samarbeid med skolen og skolegårdsbruket er det GKMS som i dag har ansvar for voksenagronomtilbudet i Trøndelag. Skjetlein og Mære veksler på å hver høst ta opp elever til et toårig utdanningsløp for voksne som vil bli agronomer. Søkinga har de siste årene vært svært god. I desember 2025 er det 28 elever i voksenagronomklassen.

Denne klassen går ut til sommeren 2026 og da er det klart for opptak av et nytt kull. (Den som er interessert finner informasjon på www.gkms.no)

At et kompetanse- og utviklingssenter som GKMS er plassert på landbruksskolen gir unike muligheter til å knytte landbruksskolen og landbruksnæringa sammen. Skolene er kursarena for senteret og senteret bidrar til å dra næringa og fagmiljøene tettete på skolen. Totalt sett utgjør dette en ressurs for begge parter som trolig bidrar til både fagutvikling og rekruttering.

Vi takker for over 30 års felleskap på Skjetlein og ser fram til videre godt samarbeid. Sammen med skolen tar vi pulsen på det trønderske landbruket, og sammen med næringa tilbyr vi næringa det næringa etterpør og det utviklinga i landbruket krever. Skjetlein er og skal fortsatt være en spydspiss på landbruk i Trøndelag!

Tekst og fotos: Ingrid Berg Selfjord GKMS

Internasjonal jorddag

I forbindelse med verdens jorddag 5. desember ble det arrangert en åpen fagkveld i Auditoriet.

Dette var 4. gang jorddagen ble markert på Skjetlein og vi benyttet samtidig muligheten til å markere Skjetleins 125 års jubileum!

Programmet var innholdsrikt, som starta med at rektor Edward ønsket velkommen og tok et historisk tilbakeblikk sammen med levende beretninger av Bernt Jørgen Stranden fra Sør-Trøndelag Agronomlag. Så fortsatte Eivind Gullvik Frøiland fra Voll Gård med tematikken for årets internasjonale jorddag; Sunn jord for sunne byer. Anders Lerberg Kopstad fra Regenerativt Norge snakka om beitedyras påvirkning på jordhelse og klima og Arnt Ove Løvås, bonde og styremedlem i Trøndelag Bondelag, fortalte om hvordan han tilpasser drifta til klimaendringene. I pausen ble NLR sin regnsimulator brukt for første gang, og Elin Thorbjørnsen med hjelp fra Anders Eggen demonstrerte hva som skjer med jord som har fått ulik behandling når det regner.

Det var stor forskjell på høstpløyd jord og jord som var dekket med fangvekster i forhold til avrenning. Arrangementet ble avslutta med Jorddialog der deltagerne bidro i en samtale om hva som skal til for å forbedre jordhelsen i Trøndelag.

Bilde: f.v. Edward Hagen, Anders L Kopstad, Eivind G Frøyland, Arnt Ove Løvås og Bernt Jørgen Stranden.

Arrangementet var et samarbeid mellom Skjetlein vgs, Grønt Kompetansesenter Mære-Skjetlein, NLR, Faglag for regenerativt landbruk i Trøndelag, Trøndelag Bondelag, Bybonden i Trondheim og Trøndelag og Stiftelsen Voll gård.

Tekst og fotos. Ingrid G. Hårstad

Bilde: Elin Thorbjørnsen og Anders Eggen.

Jordhelsedagen på Skjetlein

Under Økouka i september ble det avholdt Jordhelsedag på Skjetlein. 50 elever på VG2 og 3 agronom fra Skjetlein, vg3 agronom fra Øya og Voksenagronomene deltok på dagtid, og til kvelds var det et åpent program med 40 besøkende.

Programmet bestod av ei spennende rundløype der deltagerne fikk lære mye om jordhelse;

- Demonstrasjon av flatekompostering - ute på skolegårdsbruket; Hvordan så uten å sprøyte eller pløye? v/ Lars Olav Stavnes fra Reppe Søndre gård og Vibhoda fra Sunn Jord AS.
- Jordhelsas betydning i hverdagen og under ekstremvær— demonstrasjon v/ Elin Torbjørnsen fra Norsk Landbruksrådgiving
- Jordhelsas betydning i beredskapshagen v/ Ingrid B Seljord fra GKMS og Bybonden
- Utstyr til jordhelsas beste—utstilling med CF Maskin, EIK maskin og Felleskjøpet

Bilde: Mulighetsmøte

- Jordhelsas superhelter - direktesending fra mikroskopet Bjørn fra Fosen Folkehøyskole og Ingrid G Hårstad fra Grønt Kompetansesenter

På ettermiddagen fikk vi og besøk fra forskere fra NORSØK som presenterte hva de arbeider med i tilknytning til jordhelse.

Til kvelds var det duket for mulighetsmøte med jordhelse på dagsorden i Auditoriet. Vibhoda fra Sunn Jord AS fortalte om hvordan vi kan legge til rette for god jordhelse og gårdbrukerne Lars Bjarte fra Høgaunet gård og Øyvind fra Beitegården Brennan fortalte om hvordan de drev sine gårder « med jordhelse i verktøykassa»

Daniel B Lindseth fra The Just Store ledet panelet med Bent Ingar Fuglu (bonde), Elin Torbjørnsen (rådgiver NLR),

Ingvill Dalsegg (Fylkespolitiker-H), Arnt Ove Lauvås fra Bondelaget og Geir Fisknes (repr. fra maskinselgerne) med tema; Hvordan og hvorfor prioritere jordhelse i dagens landbruk. Til slutt snakka Ingrid G Hårstad om Folkets jordhelsemanifest og Levende Jordlab .

Jordhelse=
Plantehelse=Dyrehelse=Folkehelse

Tekst og fotos: Ingrid G. Hårstad SMGK

To veier til agronom – Skjetlein tilbyr begge

Etter mange år med betenkninger og diskusjoner er det fra høsten 2026 to mulige veier å gå for den som vil bli agronom.

Nå blir det innført modell med læreløp og fagbrev, slik svært mange andre fag allerede har. Men den treårige utdanninga med yrkeskompetanse som sluttresultat, den skal bestå slik vi kjenner den. Dette blir ei helt spesiell ordning bare for landbruksfagene. Det er ingen andre utdanninger som har et slikt dobbelt, formalisert løp.

Det har vært diskutert fram og tilbake om dette over mange år, og nå har det pågått en prosess siden ei forsøksordning med 2+2 i noen fylker ble starta opp høsten 2015. Våren 2024 beslutta kunnskapsdepartementet at den nye ordninga innføres, og de første elevene skal ut i lære fra og med høsten 2026.

For den som vurderer, eller kjenner noen som vurderer, å bli elev på Skjetlein, kan det være greit å vite at Skjetlein fortsatt vil tilby det treårige skoleløpet. Det betyr at eleven kan velge et rent skoleløp i tre år med en fagfordeling som ligner svært mye på den vi har i dag. Samtidig bygges muligheten for 2+2 ut i regionen gjennom samarbeid med næringa.

Muligheten for tredjeår i skole med mer teori (naturbruk med studiespesialisering) slik at eleven går ut med studiekompetanse, skal også bestå. Det samme skal voksenagronomen. Det forsvinner med andre ord ingenting her og nå. Det kommer bare en ny mulighet, i tillegg til.

Både vi på Skjetlein, administrasjonen i fylket og fagmiljø og støtteapparat rundt skolene og i landbruket er spente på hvordan ungdommen responderer på det nye tilbudet. Det ligger muligheter til fagbrev i agronomifaget i dette. For noen har dette vært etterlengta i mange år. Samtidig vet vi at andre elever, i tillegg til praksis på skolen, har mye praksis fra heimgården eller fra arbeidsliv ved siden av skolen.

Elever rapporterer da at de setter klassemiljø og mer teoretisk kunnskap fra landbruksskolen høyt, og at de gjerne vil gå det treårige skoleløpet.

Trøndelag fylkeskommune ved skolene Mære og Skjetlein og Grønt kompetansesenter har fått ansvar for et nasjonalt pilotprosjekt for denne innføringa. Pr nå er det veldig mye som er uklart, vi vet ikke hva de ulike fylkene velger å gjøre og vi er veldig spente på veien videre også her i Trøndelag. Vi følger opp dette tett og det er bare å ta kontakt med skolen eller kompetansesenteret om du lurer på noe eller har et ønske om å bli lærebeford.

Tekst: Ingrid Berg Selfjord MSGK

Julehilsen fra Sør – Trøndelag Agronomlag

Sør-Trøndelag agronomlag vil med dette sende en varm julehilsen – fra et landbruk som står trygt plantet i molda, men som også kjenner trekken fra ei urolig verden.

For sett fra landbrukets ståsted er jula mer enn glitter, lys og ribbefett: Den er en påminnelse om hvor avgjørende beredskap, trygg matforsyning og den norske bondens daglige innsats faktisk er.

Vi lever i et land der kjøleskapene stort sett er fulle, butikkhyllene bugner, og julefreden ofte tas som en selvfølge. Men det er den altså ikke – ikke for alle, og ikke alltid. Selv her i Norge, blant verdens mest privilegerte, finnes det mennesker som kjenner på utrygghet, på mangel, på avstanden mellom det som skulle vært og det som faktisk er.

Likevel er det nettopp nå, i mørketida, at landbruket får vist hva det er laget av. Rundt norske matbord finner vi resultater av arbeid som ikke lar seg utsette:

– Fjell, beiter, jord og fjøs som gir oss melk til grøten og smøret som smelter over nystekte lefser.

– Sau og gris og storfe som har gått under norske himler og ender som julemiddagens stolte midtpunkt.

– Rotgrønnsaker, korn og poteter – selve grunnfjellet i både kosthold og beredskap.

– Og ikke minst: all den kunnskapen, omsorgen og innsatsen som følger bondens arbeid, år etter år.

I ei tid der verden minner oss om hvor skjørt alt kan være, er matsikkerhet ikke lenger et fjernt politikerord, men en konkret realitet. Uten bonden – ingen beredskap. Uten beredskap – ingen trygghet.

Derfor handler denne julehilsenen også om takknemlighet. For jorda. For dyra. For menneskene som står opp når andre sover. For at vi fortsatt kan sette oss til et bord der maten både metter og minner oss om hvem vi er.

Som avslutning vil jeg rette blikket mot en dikter som hadde beina godt planta i jorda, og som visste at både strev og skjønnhet hører til samme landskap. I et av hans juledikt ligger det en stille påminnelse om at selv når vinteren er tung, når verden er preget av uro og harde krefter, finnes det fortsatt et vendepunkt.

Ikke som brask og bram, men som et varsomt skifte – der lyset snur, arbeidet får hvile, og håpet lever videre i det små og nære.

Hos Børli er julefreden ikke løsrevet fra virkeligheten. Den står midt i den. Den rommer både slitne hender, urolige tider og en tro på at noe nytt kan vokse fram, selv av jord som har båret mye. Det er en fred som ikke benekter mørket, men som likevel våger å se forbi det.

Kanskje er det nettopp derfor disse tankene fortsatt treffer oss. Fordi de minner oss om at også i vår tid – med alt som er urolig, travelt og umusikalsk – finnes det et stille håp. Et håp som bæres fram av mennesker som gjør jobben sin, av kunnskap som går i arv, og av ei jord som ennå gir, hvis vi tar vare på den.

Med ønske om ei fredelig, raus og jordnær jul – fra oss i Sør-Trøndelag agronomlag

Haldor Grendstad, leder

Skjetlein 125 år – en skole for livet!

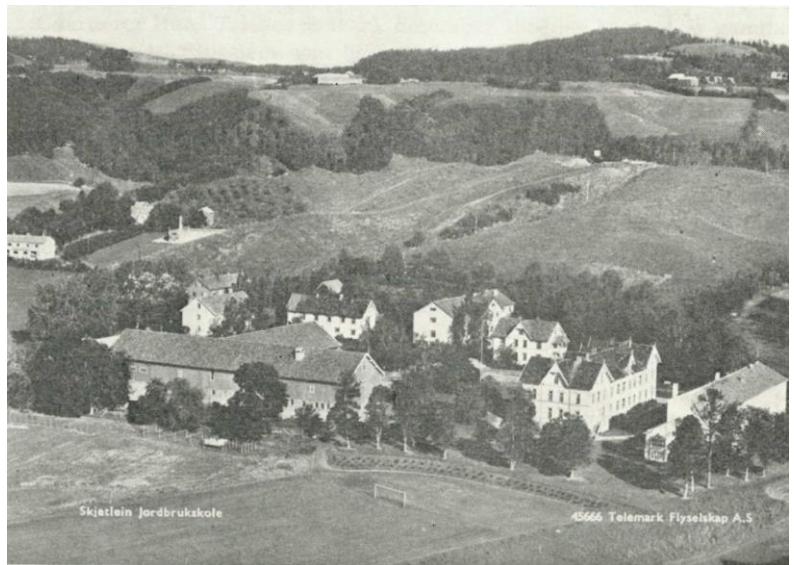
Det er noen navn og hendelser som umiddelbart gir deg gode assosiasjoner og vekker glade minner fra ungdommens år. Den agronomiske lærdommens paulun her på Skjetlein er et slik navn som får fram smilet og den gode kjensla.

Sør-Trøndelag var tidlig ute med å skolere landbrukets utøvere og tjenestemenn. Allerede for 178 år siden i 1847 startet den første landbruksskolen på Munkvoll i Strinda. Skolen var senere innom både Rotvoll og Trondheim før gården Skjetlein Vestre her på Leinstranda ble kjøpt som skolegård i 1900.

12 år senere stiftet elevene Skjetlein Agronomlag, med formål å jobbe for samhold og samkvem mellom alle som har gått på Skjetlein og best mulig kontakt mellom medlemmene i laget og skolen.

Skjetlein hadde nettopp feiret 75-årsjubileum da jeg begynte på 1-års agronomkurset høsten 1976. Det nærmer seg nå 50 år siden! På skolen sydet det av folk og aktivitet og med undervisning innen grunnkurs, 1-års agronom-kurs, 1½ års jordbrukskurs, 1½ års skog- og jordbrukskurs, agroteknikerkurs, maskinkurs høst og vår og andre kortere kurs. Slikt blir det liv og røre av, slik skapes det gode læringsarenaer og slik utvikles det gode vennskap som varer livet ut.

Vi som har sett filmene med Olsenbanden, minnes Egon Olsens faste utsagn: «Timet og tilrettelagt». I etterpå-

Bilde: Skjetlein 1958, (fra «Årsmelding 1958-1959»)

klokskapens klare lys ser vi at skoleåret på Skjetlein sørget for tilretteleggingen, mens Hitra-aksjonen i 1975 bidro med timingen. Samlet medførte dette et godt yrkesliv i landbrukets tjeneste.

Hva var det som var så spesielt med Skjetlein som skole? Kombinasjonen internat med 2-mannsrom, matsal med solid husmor og trivelige jenter og allsidig undervisning av faglig dyktige lærere med innlagte praksisperioder. I tillegg fravær av mobiltelefon, nettbrett og dataspill fremmet kreativiteten og det sosiale samværet i elevflokkene. Vi satte opp revy, arrangerte dansekurs og satte vårt preg på festmiljøet både i byen og på bygdene omkring oss.

Den solide faglige skoleringa vakte interessen for å lære mere om fagene og tente lysten til å fortsette skolegangen. Jeg tok agroteknikerkurs på Vest-Agder Landbruksskole i Søgne og Landbrukskhøgskolen på Ås.

Det ga nye utfordringer, med agronomen fra Skjetlein som det stødige, faglige fundamentet. Pensjonsalderen banker tungt på døra nå, men det tar sin tid å sule opp...

Bilde: Frøken Ingeborg Vold, Husstyrarin, frå Levanger, frå 1917 (fra «Skjetlein Landbruksskole 25-års beretning»)

Bilde: Elevkullet som begynte på vinterlandbruksskolen i Trondheim i 1899 og som fullførte kurset ved Skjetlein jordbruksskole i 1901.

Jeg nevnte Hitra-aksjonen i 1975 som timingen. I vår ble 50-årsjubileet markert for denne aksjonen som innledet et landbrukspolitisk skifte uten sidestykke i landbrukshistoria. Det hele startet med at årsmøtet i meieriet på Hitra våren 1975 vedtok å sette i verk en skattestreik som en protest mot de dårlige rammebetingelsene som landbruket hadde levd under i lang tid. Aksjonen fikk stor nasjonal oppmerksomhet som et sosialt og politisk opprør mot den rådende landbrukspolitikken.

Det hele endte med at Stortinget 02.12.75 banket igjennom det

historiske opptrappingsvedtaket om inntektsmessig jamstilling i løpet av 3 avtaleperioder. Sjølforsyningsgraden skulle gå opp til 52 % og produksjonen av mørkt kjøtt produsert på norskavlet grovfor skulle auke. Kjente toner?

For oss nyutklekte agronomer kunne ikke timingen i forhold til arbeidsmarkedet vært bedre. Stortingsvedtaket omfattet også innføring av ferie- og fritidsordning for landbruket.

Det var noe helt nytt og det medførte stort behov for avløsere. Økte tilskudd til nydyrking, grøfting, fjøsbygging mm ga mange nye jobber innen landbruksforvaltninga. Det var bare å velge og vrake iblant stillingsannonse i Bondebladet. Optimismen rådde og gårdbrukerne reagerte kjapt på de nye signalene og ordningene med dyrking og bygging.

Så kom medaljens bakside fram etter hvert, med overproduksjon, kvoter og innstramminger og etter hvert bortfall av tilskuddene. Også dette arbeidet måtte organiseres og skapte arbeidsplasser både innen forvaltning og rådgiving. Spesielt bortfallet av grøftetilskuddet sliter vi enda med konsekvensene av. Ei godt grøfta og kalka jord et av de beste klimatiltakene landbruket kan bidra med.

I forrige uke fikk jeg gleden av å være blant innleiderne på den årlige «Jorddagen» på Skjetlein. Skolen er som vanlig på banen og tar aktivt tak i dagens utfordringer. I tillegg ser vi at det bygges og utvides på skolens område. Dette lover godt for framtida. Også stabburet «vårt» har fått en tiltrengt utvendig oppgradering og framstår velstelt og godt vedlikeholdt.

Takk til skolen og god jul til dere alle!

Bernt Jørgen Stranden
Skjetleinagronom 76/77

Fred's farm – People for People Rwanda

Oppdatering fra prosjektet Fred's farm, Rwanda.

Den lange og harde tørkeperioden er nå over. I år valgte vi å *ikke* redusere antall dagsarbeidere til et minimum — i stedet beholdt vi 10 dagsarbeidere gjennom hele sesongen for å gi maksimal omsorg, skygge og vaning til alle de unge kaffetrærne. Dette var en investering som vil lønne seg med tiden. Nesten alle de unge plantene våre har overlevd! Regnet har startet, og Jacques har sørget for at frø, stiklinger, redskaper, støvler og mer er på plass til den viktigste plantingstiden i året

TWA

Nitten barn fra Twa-landsbyen begynte på skolen i september — en økning fra 14 forrige skoleår! I 2019 gikk ingen barn fra Twa-landsbyen på skole.

Dette må være vår største suksess så langt, og er det felles resultatet av å styrke TWA-samfunnet gjennom mikrosparingsprogrammet, behandling av jiggers, forbedret familieøkonomi og en økt forståelse for verdien av skolegang.

Vår gårdsformann, Providence, og landsbylederen Alice har vært de viktigste pådriverne hele veien. Vi er så stolte av denne store prestasjonen.

Bilde: Nitten barn fra Twa-landsbyen begynte på skolen i september, en økning fra 14 forrige gang

Skolen

Skolen har ferie i tørkeperioden, men internship-programmet på FRED'S FARM fortsetter. Tre flere elever har fullført det 12-ukers programmet, og tar med seg kunnskap, nye praktiske ferdigheter og moringa-frø for dyrking. Som planlagt før skoleferien, har FRED'S FARM nå gitt en bukgeit til skolen. Denne bukken skal "betjene" lokale geiter (hunngerter) i lokalsamfunnet. FF og skolen har en skriftlig avtale om hvordan dette er ment å fungere i praksis. I de kommende månedene vil vi teste denne modellen.

Gården

Siden januar har vi drevet flere forsøk på gården. Dette er en praktisk metode for å vise til skoleelever, landbrukslærere ved skolen og vårt personell resultater av alternative måter å dyrke og forbedre dyrefôr på.

- **Blandedyrking (intercropping):**

Soya (en nitrogenfikserende plante) ble sådd mellom moringa-trær som markdekke — en måte å øke arealutnyttelsen på og forbedre jordkvaliteten. Vi viste at dette var gjennomførbart, og fikk et godt soyahøst samt sunn moringa.

- **Moringa som hønsefôr:** Fersk og tørket moringa ble gitt daglig til hønene — vi testet hvordan vi best kunne få hønene til å spise moringa, og hvor mye tørket moringa som burde gis. Hønene økte eggproduksjonen betydelig. Vi skal lage undervisningsmateriell for bruk på gården og på skolen for å vise dette.
- **Kompost:** For å dekke behovet for gjødsel kjøpte vi to lastebillass med kaffepulpe (det ytre skallet fra kaffebær — fjernes for å få til "kaffebønner"). Dette brukes i kompost for kaffebusker, macadamia, bananer og grønnsaker.
- Kaffebuskene blomstrer nå — et veldig vakkert syn!

En tørkesesong med lite plantetap, ingen vanningsstopp og ferdig vedlikehold av trær, busker og bygninger — alt slik vi kunne ønske oss! Når vi spør de ansatte hva som er viktigst for dem når de jobber på FF — sier alle det samme, uavhengig av rolle: å få lønnen sin, og få den til fast tid.

Bilde: Kaffe-pulp, ytre skall fra kaffebær

Bilde: Soyabønner

Bilde: Moringapulver som hønsefôr

Bilde: «intercropping»

Takk til alle våre månedlige og sporadiske sponsorer — dere gjør alt dette mulig!

For mer informasjon gå inn på vår hjemmeside

www.fredsfarm-rwanda.com

Tekst og fotos: Fred's farm

(Oversatt fra Engelsk med ChatGPT)

II. GÅRDSDRIFTEN.

A. FORSØKSVESEN.

(Ved Anders Grendahl).

Der er i årenes løp anlagt og utført endel plantekulturforsøk ved skolen, bl. a. for forsøksstasjonen på Voll, Strinda, og for statskonsulenten i ugress-spørsmål. Endel forsøk er også utført på skolens eget initiativ. Foruten den verdi som forsøkene i sig selv har som et ledd i forsøksarbeidet, er de også et godt demonstrasjonsmiddel for elevene.

a. SORTFORSØK.

1. *Poteter*. — I 1906 blev der i det hele prøvd 25 forskjellige potetsorter, og av disse blev de 9 beste sorter prøvd igjen i 1907, 1908 og 1909. Man fant at av de prøvde sorter var Up to date og Cronje blandt de beste m. h. t. å gi stor avling, såvel i knoll- som tørrstoffmasse.

2. *Kålrot*. — For »Havedyrkningens venner« blev der i 1916 utført forsøk med 4 kålrotslag. Trondhjemske kålrot, Grimstad gartneris stamme, gav betydelig større knollavling enn Bangholm og Shepherds golden globe og likeså større avling enn alm. »Trondhjemske«.

3. *Høstrug*. — I 1917 blev der anlagt et forsøk for statens forsøksgård, Voll. De forskjellige rugsorter klarte overvintringen bra og gav gode avlinger. Der viste sig dog nogen forskjell i sortenes hårdførhet og foldrikhet, men selvfølgelig er et enkelt forsøk for litet å bygge på. Det inngår som ledd i forsøksgårdens flerårige rugforsøk.

4. *Bygg*. — For forsøksgården er der utført forsøk med 6-radet bygg i 1917, 1920, 1922, 1923 og 1924.

Resultatet fremgår av tabellen.

43

5 års forsøk med bygg på Skjetlein.

Sorter	Avling korn i kg. pr. da. i årene:					Oj.snitt 1922-1924
	1917	1920	1922	1923	1924	
Bamse	244	281	234	197	235	222
Bjørneby	234	289	—	—	—	—
Mjøsbygg	233	309	188	181	185	185
Asplund	225	—	260	172	233	222
Gjølme	289	298	238	212	226	225
Sandberg	243	—	218	215	234	222
Tungen	256	—	—	—	—	—
Gjernmundnes	115	—	—	—	—	—
Ørnes	204	—	203	190	185	193
Stedets egen	258	313	186	186	230	201
Hegstad	—	296	—	—	—	—
Tynes	—	283	—	—	—	—
Rissen	—	306	—	—	—	—
Oust	—	290	—	—	—	—
Tjøtta	—	276	—	—	—	—
Vega	—	—	212	240	207	220
Dønnes	—	—	210	176	206	197
Maskin	—	—	270	228	229	242

Bygget er brukt som dekkvekst. Som man ser kommer maskinbygg høist i gjennomsnittskornavling for de 3 siste — både bra og dårlige — kornår.

5. *Havre*. — Der er utført 3 forsøk, nemlig i 1917, 1918 og 1919; samtlige for forsøksgården. Forsøksfeltet var på 40 ruter a 25 m.²

Bilder: Gårdsdriften. Fra «Skjetlein landbruksskole 25 – års beretning», side 42/43

Avsender
Skjetlein videregående skole
7083 Leinstrand

God jul!

Foto: Skjetlein vgs

Redaksjon: Stefan Preisig, Trykk: Fagtrykk, Trondheim